DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2009. március 5. [1]

I – Bevezetés

1. A Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier (Spanyolország) két kérdést terjesztett a Bíróság elé előzetes döntéshozatal céljából a tagállamokban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről szóló 2000. május 29-i 1348/2000/EK tanácsi rendelet [2] értelmezésére vonatkozóan. A nemzeti bíróság az e rendeletben szereplő „bíróságon kívüli irat" közösségi fogalmának meghatározását kéri. Az ezzel kapcsolatos kétségek abban az ügyben merültek fel, amelyben magánleveleket adtak át közjegyzői közvetítéssel a Juzgados de San Javier részére az Egyesült Királyságban való kézbesítésük céljából.

2. A Bíróságnak így fontos jogi problémák tisztázására nyílik lehetősége. Először is, vitatható a kereseti kérelem elfogadhatósága, jóllehet a kérdést előterjesztő bíróság állítása szerint határozatai ellen az EK 68. cikk értelmében nincs jogorvoslati lehetőség. A Bizottság nem osztja ezt a nézetet, mivel álláspontja szerint a Bíróságnak a Lykeskog-ügyből [3] eredő ítélkezési gyakorlat e rendelkezésre való alkalmazásáról kell – első ízben – határoznia. Másodsorban, amennyiben megállapítást nyer, hogy a kérdést előterjesztő bíróság határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, azt kell tisztázni, hogy szükség van-e az előzetes döntéshozatali kérdés előterjesztésére. Mivel bíróságon kívüli iratok – bírósági eljáráson kívül történő – kézbesítéséről van szó, nem egyértelmű, hogy fennáll-e tényleges jogvita. Következésképpen elemezni kell a Job Centre ügyből [4] eredő ítélkezési gyakorlatot a jelen ügy körülményeire való alkalmazása révén. Harmadrészt, az érdemi kérdés nagy jelentőséggel bír, mivel lehetőséget biztosít a Bíróságnak arra, hogy az 1348/2000 rendelet egyik legzavarosabb részére – a „bíróságon kívüli irat" fogalmára – vonatkozóan hozzon döntést.

II – Tényállás

3. 2007. október 23-án a Roda Golf & Beach Resort S.L. (a továbbiakban: Roda Golf) San

1 – Eredeti nyelv: spanyol.
2 – HL L 160., 37. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 1. kötet, 227. o.
3 – A C-99/00. sz. Lyckeskog-ügyben 2002. június 4-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-4839. o.).
4 – A C-111/94. sz. Job Centre ügyben 1995. október 19-én hozott ítélet (EBHT 1995., I-3361. o.).

Javier-i székhelyű társaság részére értesítést tartalmazó közjegyzői okiratot állítottak ki a célból, hogy a Juzgados de Primera Instancia e Instrucción de San Javier hivatalvezetője közreműködésével továbbítsanak tizenhat levelet az Egyesült Királyságban lakó címzettek részére az 1348/2000 rendeletnek megfelelően.

4. E levelek értesítik a címzetteket a velük külön-külön megkötött, ingatlan adásvételi szerződések egyoldalú megszüntetéséről.

5. Ugyanezen év november 2-án a közjegyző megkereste a fent említett Juzgado hivatalvezetőjét, és átadta neki a közjegyzői okiratot a tizenhat levél eredeti példányával együtt.

6. A kérdést előterjesztő bíróság hivatalvezetője 2007. november 29-én meghozott szervezési intézkedésével megtagadta a levelek továbbítását azzal az indokkal, hogy az 1348/2000 rendelet kizárólag a folyamatban lévő bírósági eljárás keretében kézbesítendő bíróságon kívüli iratokra vonatkozik; ezzel szemben a jelen ügyben nincs folyamatban ilyen eljárás. Következésképpen úgy vélte, hogy a jelen eset nem tartozik az említett rendelet alkalmazási körébe, és így nem tehet eleget a Roda Golf kérelmének.

7. 2007. december 13-án a Roda Golf határozat visszavonása iránti kérelmet terjesztett a Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier elé a Ley de Enjuciamiento Civil (a polgári perrendtartástól szóló spanyol törvény) 224. cikke alapján. A hivatalvezető által hozott szervezési intézkedés ellen indított eljárás keretében a bíróságnak kétségei merültek fel az 1348/2000 rendelet értelmezésére vonatkozóan, amely a Roda Golf kérelmének elbírálásához nélkülözhetetlen; következésképpen felfüggesztette az alapeljárást, és az EK 68. cikk és az EK 234. cikk alapján kérdést terjesztett a Bíróság elé előzetes döntéshozatal céljából.

III – Jogi háttér

A – *Közösségi jogi háttér*

8. Az EK-Szerződés IV. címe felhatalmazza az intézményeket a személyek szabad mozgására vonatkozó politikák végrehajtására. A jelen előzetes döntéshozatali eljárással összefüggésben különösen a következő rendelkezéseket kell kiemelni:

„65. cikk

A több államra kiterjedő vonatkozású polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés területén a 67. cikknek megfelelően és a belső piac megfelelő működéséhez

szükséges mértékben elfogadásra kerülő intézkedések magukban foglalják:

a) fejlesztést és egyszerűsítést a következő területeken:

– a bírósági és bíróságon kívüli iratok határokon túlra történő kézbesítésének rendszere;

[…].

68. cikk

(1) A 234. cikket erre a címre a következő körülmények között és feltételekkel kell alkalmazni: ha kérdés merül fel e cím értelmezésével, vagy a közösségi intézmények e címen alapuló jogi aktusainak érvényességével vagy értelmezésével, vagy a közösségi intézmények e címen alapuló jogi aktusainak érvényességével vagy értelmezésével kapcsolatban egy tagállam olyan bírósága előtt folyamatban lévő ügyben, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, ennek a bíróságnak, amennyiben úgy ítéli meg, hogy ítélete meghozatalához a kérdésre vonatkozóan döntésre van szüksége, kérnie kell a Bíróságot, hogy hozzon ebben a kérdésben döntést.

[…]”

9. Az 1348/2000 rendelet szabályozza a tagállamokban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítését [5]. A jelen üggyel kapcsolatban szövegértelmezési szempontból az említett rendelet második és hatodik preambulumbekezdésének van jelentősége, mivel e rendelkezések kiemelik, hogy „[a] belső piac megfelelő működése szükségessé teszi a bírósági és bíróságon kívüli iratok továbbításának korszerűsítését és meggyorsítását a polgári vagy kereskedelmi ügyekben a tagállamok között történő kézbesítés során”. E követelmény alapján biztosítani kell az említett iratok továbbításának „közvetlen és gyors módját a tagállamok által kijelölt helyi testületek [helyesen: helyi szervek] között”.

10. Jóllehet az 1348/2000 rendelet középpontjában a bíróságon kívüli iratok állnak, azokat nem definiálja, és nem ír elő külön kézbesítési rendszert rájuk nézve. Csupán egyetlen rendelkezésben, tudniillik a 16. cikkben rendelkezik róluk:

„Bíróságon kívüli iratokat más tagállamban történő kézbesítés céljából e rendelet rendelkezéseinek megfelelően lehet továbbítani.”

5 – A tagállamokban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről szóló 2007. november 13-i 1393/2007 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 324., 79. o.) hatályon kívül helyezte az 1348/2000 rendeletet, és annak helyébe lépett. Az új szabály ugyanakkor nem vezetett be az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre adandó válasz szempontjából releváns változtatásokat.

11. Az 1348/2000 rendelet 17. cikke b) pontja alapján a Bizottság 2001. szeptember 25-én határozatot fogadott el az átvevő intézmények kézikönyvének és a kézbesíthető iratok gyűjteményének összeállításáról [6], amelynek II. melléklete tartalmazza – jóllehet tájékoztató jelleggel és nem kimerítően – az iratok gyűjteményét. A Spanyolországra vonatkozó rész feltünteti, hogy „[a]mi a bíróságon kívüli, kézbesíthető okiratokat illeti, azok olyan nem bírósági okiratok, amelyek a spanyol jog értelmében a kézbesítésre hatáskörrel rendelkező valamely hatóságtól származnak”.

B – *A nemzeti jogi háttér*

12. A 2000. január 7-i 1/2000. polgári eljárásjogi törvény [7] (Ley de Enjuiciamiento Civil, a továbbiakban: LEC) annak 223. és 224. cikkében meghatározza a polgári bíróságok hivatalvezetőinek határozataira alkalmazandó eljárást.

6 – A tagállamokban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről szóló 1348/2000/EK tanácsi rendelet alapján az átvevő intézmények kézikönyvének és a kézbesíthető iratok gyűjteményének elfogadásáról szóló 2001/781/EK bizottsági határozat (HL L 298., 1. o.). E jogszabályt két ízben – a 2002. április 3-i 2002/350/EK bizottsági határozattal (HL L 125., 1. o.), majd a 2007. július 16-i 2007/500/EK bizottsági határozattal (HL L 185., 24. o.) – módosították, azonban egyik módosítás sem befolyásolja a jelen ügyet.

7 – A BOE 2000. január 8-i 7. száma, 575. o.

„*223. cikk – Szervezési intézkedések*

(1) A hivatalvezető meghozza a törvény által meghatározott eljárás lefolytatásához szükséges szervezési intézkedéseket.

(2) A szervezési intézkedés csupán az ügy tárgyának megjelölését, a határozatot hozó hivatalvezető nevét, a dátumot és a hivatalvezető aláírását tartalmazza.

224. cikk – A szervezési intézkedések felülvizsgálata

(1) Semmis az olyan szervezési intézkedés, amely olyan kérdésben dönt, amelyről a törvény értelmében bírói intézkedéssel, végzéssel vagy ítélettel kell dönteni.

(2) Az előző bekezdésben foglalt eseteken kívül a szervezési intézkedések semmissége azon fél kérelmére is megállapítható, akinek

az érdekeit az sérti, amennyiben az intézkedés jogi rendelkezést sért, vagy olyan kérdésben dönt, amelyről a jelen törvény értelmében bírói intézkedéssel kell dönteni.

(3) Az előző bekezdésben foglalt jogorvoslati kérelmet a határozat visszavonása iránti kérelmekre irányadó rendelkezéseknek megfelelően kell vizsgálni és elbírálni."

13. A LEC 224. cikkének (3) bekezdésének kifejezett megfogalmazása szerint a szervezési intézkedések a polgári eljárásjogi határozat visszavonása iránti kérelemmel támadhatók meg. Főszabály szerint e jogorvoslati eszközt alkalmazzák a bírói intézkedések és a végzések szabályszerűségének ellenőrzésére.

„*451. cikk – Megtámadható határozatok. A felfüggesztő hatály hiánya.*

A valamely polgári bíróság által hozott, nem végleges intézkedéseket és végzéseket határozat visszavonása iránti kérelemmel lehet megtámadni ugyanazon bíróság előtt; e jogorvoslatnak nincs felfüggesztő hatálya.

452. cikk – Határidő, alaki követelmény és elfogadhatatlanság

A határozat visszavonása iránti kérelmet öt napon belül kell benyújtani, és abban ki kell fejteni a felperes álláspontja szerint a megtámadott határozatban szereplő jogsértést.

Amennyiben e két követelmény nem teljesül, a határozat visszavonása iránti kérelmet mint elfogadhatatlant bírói intézkedéssel elutasítják, amely ellen további fellebbezésnek nincs helye.

453. cikk – Az ellenérdekű felek meghallgatásáról és a határozatról

(1) Amennyiben a határozat visszavonása iránti kérelem elfogadható, a többi fél azt öt napon belül vitathatja.

(2) A bíróság a kérelem vitatására nyitva álló határidő leteltét követő öt napon belül végzéssel határoz függetlenül attól, hogy benyújtottak-e írásbeli észrevételeket, vagy sem.

454. cikk – A határozat visszavonása iránti kérelmet elbíráló végzéssel szembeni jogorvoslat hiánya

Az olyan eseteket kivéve, amelyek panasz tárgyát képezhetik, a visszavonás iránti kérelmet elbíráló végzés ellen nincs helye fellebbezésnek, tekintet nélkül azon lehetőségre, hogy a visszavonás iránti kérelem tárgyát képező kérdés újból felvethető a végleges határozat elleni esetleges fellebbezés keretén belül."

14. A LEC 455. cikke szerint a Juzgados de Primera Instancia végzései fellebbezéssel megtámadhatók, amennyiben azok „véglegesek", vagy amennyiben „a törvény kifejezetten így rendelkezik".

15. Végül a LEC 207. cikke szerint „véglegesek azok a határozatok, amelyekkel befejeződik az elsőfokú eljárás, és amelyekkel az e határozatok ellen benyújtott fellebbezésekről döntenek."

16. A közjegyzői okiratok jogi hátterét a több ízben módosított 1994. évi Reglamento notarial [8] (közjegyzői rendtartás) határozza meg. Az értesítést és felszólítást tartalmazó közjegyzői okiratokra vonatkozó szabályokat az említett rendelet 202–206. cikke állapítja meg.

„202. cikk

Az értesítést tartalmazó közjegyzői okiratok a közjegyző eljárását kérő személy részéről valamilyen tájékoztatást vagy döntést közölnek a másik személlyel. A felszólítást tartalmazó okiratok ezenfelül meghatározott magatartás tanúsítására hívják fel a másik személyt.

Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a közjegyző – mérlegelési jogkörében eljárva – az értesítéseket és a felszólításokat úgy is teljesítheti, hogy az iratot, annak másolatát, vagy a levelet a címzettnek tértivevényes ajánlott postai küldeményként megküldi.

Amennyiben nem alkalmazza az előző bekezdésben említett eljárást, a közjegyző személyesen jelenik meg azon a lakóhelyen vagy az értesítés, illetve felszólítás helyén, amelyet a felperes megjelölt, és tudatja közjegyzői minőségét és jelenléte célját. Amennyiben a címzett fél nincs jelen, az irat a helyszínen tartózkodó bármely személynek átadható, aki személyazonosságát igazolta. Amennyiben senki nem veszi át az értesítést, a közjegyző erről feljegyzést készít. Az iratot adott esetben az ingatlant felügyelő személynek is át lehet adni.

8 – A közjegyzői szervezetről és a közjegyzőkre vonatkozó szabályozásról szóló rendtartás végleges jóváhagyásáról szóló 1944. június 2-i rendelet (A BOE 1944. július 7-i 189. száma).

E műveletet a közjegyző családnevével ellátott és az értesítést vagy felszólítás szövegét szó szerint tartalmazó azon irat átadásával kell teljesíteni, amely a 204. cikknek megfelelően feltünteti a címzett ellentmondási jogát és e jog gyakorlásának határidejét.

[…]

203. cikk

Amennyiben az érdekelt személy [vagy] képviselője […] megtagadja az irat átvételét, illetve tevőlegesen vagy passzívan tiltakozik az ellen, a közjegyző erről feljegyzést készít, és megállapítja, hogy az értesítés megtörtént. A közjegyző feljegyzést készít azon körülményekről is, amelyek lehetetlenné teszik számára az irat kézbesítését. Ebben az esetben a 202. cikk hatodik bekezdésében foglaltak szerint jár el.

204. cikk

Az értesítés címzettje jogosult az iratban foglaltakkal szemben a közjegyző előtt – ugyanazon iraton feltüntetve – ellentmondással élni, anélkül hogy ellentmondása olyan egyéb kérelmet vagy értesítést tartalmazna, amelyeket külön iratnak kellene tartalmaznia.

[…]

206. cikk

A törvényekben vagy rendeletekben szereplő értesítéseket vagy felszólításokat, amelyekre vonatkozóan külön követelményeket vagy eljárást nem írnak elő, az előző cikkekben meghatározott eljárás szerint kell teljesíteni. Amennyiben azonban e jogszabályok eltérő szabályozást határoznak meg, vagy a lakóhely, hely, vagy azon személyek, amelyekkel szemben az intézkedéseket végre kell hajtani, stb. tekintetében eltérő feltételeket vagy bánásmódot írnak elő, e jogszabályokat, és nem a jelen rendelet 202. és azt követő cikkeit kell alkalmazni.”

IV – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

17. 2008. január 3-i végzésével a Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier értelmezés céljából előzetes döntéshozatali kérdést terjesztett a Bíróság elé az EK 68. cikk és az EK 234. cikk alapján. Miután röviden ismertette, hogy az e rendel-

kezések által előírt követelmények (vagyis hogy a kérdést előterjesztő bíróság határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség) teljesültek, a kérdést előterjesztő bíróság a következő kérdéseket intézte a Bírósághoz:

„1) Az 1348/2000 tanácsi rendelet hatálya alá tartozik-e a kizárólag bíróságon kívüli iratok magánszemélyek közötti olyan továbbítása, amelyre az Európai Unió bíróságainak anyagi eszközei és személyzete igénybevételével, valamint az európai jogi szabályozás alkalmazásával anélkül kerül sor, hogy bármiféle bírósági eljárás indult volna? Vagy ellenkezőleg,

2) az 1348/2000 rendelet hatálya kizárólag a folyamatban lévő bírósági eljárások keretében történő tagállamok közötti igazságügyi együttműködésre terjed ki [EK 61. cikk, c) pont; EK 67. cikk, (1) bekezdés; és EK 65. cikk, valamint az 1348/2000 rendelet, (6) preambulum-bekezdés]?"

18. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés 2008. január 14-én érkezett a Bíróság hivatalához. A Bíróság alapokmánya 23. cikkében meghatározott határidőn belül a Roda Golf, a lett, a magyar, a lengyel, a szlovák, a cseh, a spanyol, a görög, a német és az olasz kormány, valamint a Bizottság terjesztett elő észrevételt.

19. Annak ellenére, hogy a jelen ügynek a nemzeti bírósági szervezet szempontjából gyakorlati jelentősége lehet, sem a fent hivatkozott államok, sem pedig a Bizottság vagy a felperes nem kérte tárgyalás tartását az arra kijelölt határidőn belül, így 2008. november 13-án el lehetett kezdeni a jelen ügy indítványának kidolgozását.

V – Elfogadhatóság

20. A Bizottság álláspontja szerint a Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 nem terjeszthet elő előzetes döntéshozatal iránti kérelmet az EK 68.cikk alapján, mivel határozatai ellen fellebbezés nyújtható be, és nincs folyamatban lévő jogvita a felek között. Egyik kormány sem terjesztett elő észrevételeket erre vonatkozóan, a Roda Golf ezzel szemben több érvet ad elő az elfogadhatóság indokolására. Tekintettel arra, hogy az EK 68. cikket érintő kényes kérdésről van szó, a két kifogást – egymást követően – részletesen elemzem.

A – *Az elfogadhatósággal szembeni első kifogás: az EK 68. cikk és az olyan szerv fogalma, amelynek határozatai ellen nincs jogorvoslati lehetőség*

21. A jelen ügyben a Bíróságnak az EK 68. cikk által bevezetett korlátozást kell vizsgálnia, amely szerint kizárólag azok a bíróságok

terjeszthetnek elő kérdést előzetes döntéshozatal céljából az EK 68. cikk IV. címére, és az azon alapuló jogi aktusokra vonatkozóan, amelyek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség. E rendelkezésnek a konkrét esetre való alkalmazását megelőzően hasznosnak tartom bemutatni az intézkedés tagállamok általi elfogadásához vezető utat és annak indokait, hangsúlyozva a bíróságok közötti párbeszéd ezen akadályozásából eredő korlátokat és hátrányokat.

1. Az EK 68. cikk eredete és indokoltsága

22. A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség létrehozása – valamennyi előnye mellett – a jog hagyományos eszközeinek jelentős átalakítását tette szükségessé. A személyek Európai Unió területén való szabad mozgása az integrációs terv szempontjából kihívást jelentett, mivel az egyének helyváltoztatása egyben legfontosabb érdekeik központjának áthelyezését eredményezi. Például a schengeni vívmányok rendelkezései – visszafogottan – kölcsönös elismerést vezettek be a büntetőjog területén [9], a lakóhelyre vonatkozó feltételeket módosítani kellett az olyan személyeket ért hátrányok figyelembevétele érdekében, akik harmadik állam állampolgárai, és jogilag a közösségi polgárokhoz kötődnek [10]. Ezenkívül a különböző államok hatóságai közötti együttműködés a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködésnek köszönhetően az európai történelemben példa nélküli mértékben felerősödött [11].

23. Ebben az összefüggésben a tagállamok elővigyázatosságról tettek tanúbizonyságot e folyamatnak az Unió bírósági szervezetrendszerére kifejtett hatásai tekintetében. Az Amszterdami Szerződés aláírásához vezető előkészítő munkálatok során a Tanács elnöksége az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések jelentős számától tartott, amelyek túlterhelhetik a Bíróságot, és akadályozhatják a Bíróság és az előzetes döntéshozatalra utaló nemzeti bíróságok cselekvési képességét. Az elnökség következésképpen meghatározott alternatívák tanulmányozását javasolta a Bíróság szerepét illetően [12].

24. A Tanács megfontolásai a jelenlegi EK 68. cikkhez vezettek, amelyet az Amszterdami Szerződés által véghezvitt reformokat követően vezettek be. E cikk alapján a tagállami bíróságok – meghatározott sajátosságok mellett – alkalmazhatják az EK 234. cikket

9 – A Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtására vonatkozó egyezmény (HL 2000. L 239., 19. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 2. kötet, 9. o.) 54. cikke rögzítette a *ne bis in idem* büntetőjogi alapelvét, az arra vonatkozó ítélkezési gyakorlat pedig hozzájárult a büntetőjogi határozatok kölcsönös elismerésének előmozdításához.

10 – Az e területen megjelent súlyos problémák az ítélkezési gyakorlat megváltoztatásához vezettek. Lásd a C-127/08. sz. Metock és társai ügyben 2008. július 25-én hozott ítéletet (EBHT 2008., I-6241. o.).

11 – E változás intenzitását legfőképpen az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározat (HL L 190., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 34. o.) szimbolizálja, amellyel kapcsolatban számos jelentős ítélet meghozatalára került sor – erre jó példa a C-303/05. sz. Advocaten voor de Wereld ügyben 2007. május 3-án hozott ítélet (EBHT 2007., I-3633. o.) 28. pontja.

12 – A szerződések felülvizsgálata tervének általános háttere, a G. cikkhez fűzött megjegyzések. A szövege megtekinthető: *Revue Trimestrielle de Droit Européen,* 1. sz., 33, 1997, 187. o. A rendelkezés eredetéről: Albors-Llorens, A., „Changes in the Jurisdiction of the European Court of Justice Ander the Treaty of Amsterdam", *Common Market Law Review,* 35. sz., 1998, 1273–1276. o.; Langrish, S., „The Treaty of Amsterdam: Selected Highlights", 23 *European Law Review,* 1998, 8. o., és Labayle, H., „Le Traité d'Amsterdam. Un espace de liberté, de sécurité et de justice", *Revue Trimestrielle de Droit Européen,* 33. sz., 1997, 873–874. o.

a IV. cikk rendelkezéseivel és az e cikken alapuló másodlagos jogi aktusokkal kapcsolatban, amely sajátosságok egyike az előzetes döntéshozatalra utalás jogának azon nemzeti bíróságokra való korlátozása, amelyek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség.

25. Az EK 68. cikk magába foglalta az ún. eltérő gyorsaságú előzetes döntéshozatal iránti kérelmeket, és különbségtételt vezetett be, amely eltér a közösségi jogorvoslati rendszer hagyományosan szilárd és egységes jellegétől, valamint figyelmen kívül hagyja a Bíróság véleményét, amelyben utóbbi az EU-Szerződés alkalmazásának egyes vonatkozásairól szóló 1995. évi jelentésében [13] elutasította a nemzeti bíróságok azon lehetőségének bárminemű korlátozását, hogy előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjesszenek elő. A Bíróság szerint az ilyen korlátozás veszélyeztetné a közösségi jog egységességét és koherenciáját [14].

26. A tagállamok sürgetésére módosították az előzetes döntéshozatali eljárás rendszerét, még ha nehezen képzelhető is el a kérdések özöne, amelytől tartottak, mivel az EU 35. cikknek – amely Spanyolország kivételével az összes olyan tagállami bíróság által alkalmazható, amelyek megtették az e cikk (2) bekezdésében meghatározott nyilatkozatot [15] – nem volt pusztító hatása. Ellenkezőleg, a sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás közelmúltban való bevezetése egyértelműen jelzi a Bíróság arra irányuló szándékát, hogy a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségre vonatkozó ügyeket – anélkül, hogy különösebben tartana az esetleges kérdésözöntől [16] – igen rövid időn belül bírálja el.

27. Az EK 68. cikket a hatékony bírói jogvédelemhez való alapvető jognak megfelelően kell értelmezni. Azon rendelkezéseket, amelyek az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek előterjesztésének lehetőségét korlátozzák, szűken kell értelmezni. Az EK 68. cikk által a nemzeti bíróságok tekintetében bevezetett korlátozások hiányosságainak gyakorlati következményei vannak, amelyeket a Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier által a Bíróság elé terjesztett ügyre vonatkozóan kell bemutatni.

13 – A Bíróság 1995. májusi jelentése.

14 – Az említett jelentés 11. pontja egyértelműen megfogalmazza ezt az aggályt: „A Bírósághoz fordulás lehetőségének korlátozása esetén kétségessé válna a közösségi jog egységes alkalmazása és értelmezése az Unió egész területén, és ily módon veszélyeztetné a magánszemélyeket megillető hatékony bírói jogvédelmet és az ítélkezési gyakorlat egységét […]. Az előzetes döntéshozatali kérelem rendszere képezi a belső piac működésének sarokkövét, mivel elengedhetetlen a Szerződések által létrehozott jog közösségi jellegének megőrzéséhez, és annak minden körülmények között való biztosításához, hogy e jog valamennyi tagállamban ugyanolyan hatást fejtsen ki […]. A Bíróság egyik alapvető feladata az, hogy biztosítsa ezt az egységes értelmezést oly módon, hogy választ ad a nemzeti bíróságok által előzetes döntéshozatali eljárás keretében előterjesztett kérdésekre”.

15 – Az említett tagállamok – Spanyolország kivételével – felhatalmazták bíróságaikat arra, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmeket terjesszenek elő az EU 35. cikk alapján. Még ha a nyilatkozatok állása nem is naprakész, a Bíróság Könyvtári, Kutatási és Dokumentációs Főigazgatóságának igen hasznos dokumentuma olvasható az interneten, a http://curia.europa.eu/es/instit/txtdocfr/txtsenvigueur/art35.pdf címen.

16 – A 2008. január 15-én bevezetett (HL L 24., 39. o.) és a Bíróság eljárási szabályzatának 104b. cikkében szabályozott új sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás – az ítélkezési gyakorlat koherenciáját és egységét (nem beszélve az eljárás alapvető garanciáinak, például az átláthatóságnak a veszélyeztetéséről) tagadhatatlanul fenyegető kockázatokon túlmenően – akadályozhatja a Bíróság ügyintézési képességét, ha a jövőben (esetlegesen) kérdések lavinája érkezik a Bírósághoz. E kockázatok ellenére semmi sem riasztotta el ezen új eljárás támogatóit.

2. Az EK 68. cikk által a bíróságok közötti párbeszéddel szemben emelt korlátozások megszorító értelmezése

28. A szabályok alóli kivételeket megszorítóan kell értelmezni. Az EK 68. cikk szerinti előzetes döntéshozatali eljárás sajátosságai eltérnek a 234. cikk *genusától,* így e cikket fenntartással kell értelmezni. Mindamellett, ezen értelmezéshez nem csak szövegértelmezési kritériumok révén lehet eljutni.

29. Az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés a nyugati jogi kultúra egyik alapvető pillére. Az 1215-ös Magna Carta [17] annak kimondásával, hogy „To no one will we sell, to no one will we deny or delay right or justice" olyan axiómát állított fel, amely Európában az Emberi Jogok Európai Egyezményében [18], az Európai Unió Alapjogi Chartájában [19] és a Bíróság ítélkezési gyakorlatában [20] való rögzítéséig érvényes volt. Ennek megfelelően a közösségi jog általános elvei magukban foglalják a hatékony bírói jogvédelemhez való jogot, amely az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést rendezi. Ezen alapjog meghatározott tagállamokban – mint például a Németországi Szövetségi Köztársaságban és a Spanyol Királyságban – az EK 234. cikk szerinti előzetes döntéshozatal iránti kérelemre is kiterjed [21]. Ezen utalás kétszeres jelentőséggel bír az egyén eljárási garanciáinak védelme szempontjából mind nemzeti, mind pedig közösségi szinten [22]. Az igazságszolgáltatáshoz való jog nemcsak az eljárás megindítását foglalja magában, hanem azt is, hogy ezen eljárást a hatáskörrel rendelkező bíróság folytatja le. Ezenfelül az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés eljárásjogi szempontból konkretizálja a közösségi jog egységességének és koherenciájának követelményeit, így valamennyi nemzeti bíróságnak lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a Bíróságtól segítséget kérhessen [23]. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet előterjeszteni szándékozó nemzeti bíróságokkal szemben emelt valamennyi akadály gyengíti ezt az alapjogot. Ennélfogva megállapítható, hogy az EK 68. cikkből eredő korlátozások – e rendelkezésnek a hatékony bírói jogvédelem elvére tekintettel történő értelmezése esetén – rugalmasabbá válnak [24].

30. Ezenfelül szervezeti okok is alátámasztják az EK 68. cikk szűk értelmezését. Ezek közül a legfontosabb az, hogy kizárólag a Bíróságnak van hatásköre a közösségi aktusok érvényességéről dönteni. Az előterjesztés azon bíróságokra való korlátozása, amelyek határozatai

17 – *Magna Carta Libertatum,* 40. fejezet. Az igazságszolgáltatáshoz való hozzáféréshez kapcsolódó értékek fejlődéséről lásd Zuckerman, A., *Zuckerman on Civil Procedure. Rules and Procedures,* Ed. Sweet & Maxwell, London, 2006, 59–64. o.

18 – Az egyezmény 6. cikke.

19 – A Charta 47. cikke.

20 – A 222/84. sz. Johnston-ügyben 1986. május 15-én hozott ítélet (EBHT 1986., 1651. o.) 18. és 19. pontja; a 222/86. sz., Heylens és társai ügyben 1987. október 15-én hozott ítélet (EBHT 1987., 4097. o.) 14. pontja; a C-424/99. sz., Bizottság kontra Ausztria ügyben 2001. november 27-én hozott ítélet (EBHT 2001., I-9285. o.) 45. pontja; a C-50/00. P. sz., Unión de Pequeños Agricultores kontra Tanács ügyben 2002. július 25-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-6677. o.) 39. pontja, és a C-467/01. sz. Eribrand ügyben 2003. június 19-én hozott ítélet (EBHT 2003., I-6471. o.) 61. pontja.

21 – A Bundesverfassungsgericht 2001. január 9-i ítélete és a Tribunal Constitucional 58/2004. sz., 2004. április 19-én hozott ítélete. Az ezen ítéletekhez fűzött érdekes észrevételekre vonatkozóan lásd Arndt, F., „The German Federal Constitutional Court at the Intersection of National and European Law: Two Recent Decisions", *German Law Journal,* 11. sz., 2001, és de Alonso García, R., „Comentario a la sentencia 58/2004", *Common Market Law Review,* 42. sz., 2005.

22 – Martín Rodríguez, P., „La cuestión prejudicial como garantía constitucional: a vueltas con la relevancia constitucional de derecho comunitario", *Revista Española de Derecho Constitucional,* 72. sz., 2004, és Azpitarte Sánchez, M., *El Tribunal Constitucional ante el control del derecho comunitario derivado,* Ed. Civitas, Madrid, 2002.

23 – A C-210/06. sz. Cartesio-ügyben 2008. december 16-án hozott ítélet (EBHT 2008., I-9641. o.) 96. és 97. pontja.

24 – E feltétel EK 68. cikkre történő alkalmazását szorgalmazza Baquero Cruz, J., „El Auto Dem'Yanenko: expulsión de ciudadanos de terceros Estados y TJCE", Revista Española de Derecho Comunitario Europeo, 19. sz., 2004, 944. és az azt követő oldalak.

ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, megfosztja az alsóbb fokon eljáró bíróságokat a közösségi aktusok érvénytelenségét megállapító határozatoktól, amelyeket a Szerződés szerint kizárólag a Bíróság hozhat meg [25]. Ebben a helyzetben azok a bíróságok, amelyek határozatai fellebbezéssel megtámadhatók, arra kényszerülnek, hogy az álláspontjuk szerint érvénytelen szabályt alkalmazzák, vagy rosszabb esetben a Bíróság kizárólagos hatáskörébe tartozó negatív érvényességi kontrollt gyakorolják. Következésképpen az utolsó fokon eljáró bíróság fogalmának túl szigorú értelmezése növeli annak kockázatát, hogy a közösségi rendelkezések érvényességének felülvizsgálata szétaprózódik.

31. E körülmények között nem tűnik furcsának az, hogy több kezdeményezés született – például a Bizottságé is, amely az egységesség, a hatékony bírói jogvédelem és a közösségi igazságszolgáltatás hatékony működése érdekében e rendelkezés eltéréseinek megszüntetésére irányult [26] – az EK 68. cikk módosítására. Jóllehet e kezdeményezés nem járt sikerrel, a Bizottság kijelentései – miszerint az EK 68. cikk „ellentétes az eljárásgazdaságossággal” [27], „a nemzeti bíróságok forrásainak felesleges pazarlásához vezethet” [28], sőt inkoherens „a szerződés többi részével” [29] – igen meggyőzőek. A tagállamok szintén aggályok nélkül törölték el az EK 68. cikk szerinti előzetes döntéshozatali eljárás sajátosságait az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződéstervezet vagy a Lisszaboni Szerződés kidolgozásakor, amelyek rendelkezései egységes rendszert írnak elő az előzetes döntéshozatali eljárásokra vonatkozóan.

32. Összefoglalásképpen, a Bírósághoz előzetes döntéshozatal iránti kérelmek előterjesztése lehetőségének az utolsó fokon eljáró bíróságokra való korlátozását megszorítóan kell értelmezni. Az EK 68. cikk hatálybalépése olyan precedenst teremtett, amelynek az EK 234. cikk szellemével való összeegyeztethetősége kétséges az általa a saját működését, illetve a közösségi bírósági szervezetrendszert illetően bevezetett anomáliák miatt. Pierre Pescatore közelmúltban tett megállapítása szerint az EK 234. cikk „az európai jogi örökség szent és sérthetetlen részét” képezi [30]. A belső piac működésének e sarokkövét [31] illető bármely módosítást a lehető legnagyobb elővigyázatossággal kell megtervezni, mert az európai bírósági rendszer nagymértékben az előzetes döntéshozatali eljárás sikerességén alapul. Nem meglepő tehát, hogy az alternatív rendszereket támogatók eltávolodtak a közös-

25 – A 314/85. sz. Foto-Frost ügyben 1987. október 22-én hozott ítélet (EBHT 1987., 4199. o.) 20. pontja.

26 – A hatékonyabb jogvédelem biztosítása céljából az Európai Közösséget létrehozó szerződés IV. címének a Bíróság hatáskörével kapcsolatos rendelkezései kiigazításáról szóló, az Európai Parlamenthez, a Tanácshoz, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsághoz, a Régiók Bizottságához és az Európai Közösségek Bíróságához intézett 2006. június 28-i bizottsági közlemény (COM (2006) 0346). E dokumentum, amely kifejezetten kritikusan szemléli az EK 68. cikket, ellentétben áll szerzőjének a jelen ügyben képviselt álláspontjával. Amennyiben – ahogyan azt a Bizottság állítja – a szóban forgó cikk valóban akadályozza az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést, számomra érthetetlen, miért ragaszkodik nyomatékosan a Bizottság az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatatlanságához, annál is inkább, mivel az ügy érdemi vizsgálatából kiderül, hogy ezen intézmény az 1348/2000 rendelettel kapcsolatban maximalista felfogást képvisel, amely ezen ügy egyértelmű jelentőségére utal az eljárásban részt vevő felek, valamint a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló – fejlődésben lévő – térségre vonatkozó szabályozás szempontjából.

27 – Uo., 6. o.

28 – Uo.

29 – Uo., 7. o.

30 – Pescatore, P., „Preliminary Rulings – Evolution of the System”, *50th Anniversary of the Court of Justice of the European Communities. Conference on Cooperation between the Court of Justice and the National Courts*, Az Európai Unió Hivatalos Kiadványainak Hivatala, Luxemburg, 2003, 29. o.

31 – Robert Lecourt elnöktől vettem át e kifejezést, aki azt a következő cikkben használja: „Le rôle unificateur du juge dans la Communauté”, *Études de droit des Communautés Européennes, Mélanges offerts à Pierre-Henri Teitgen,* Ed. Pedone, Paris, 1984, 227. o.

ségi hagyománytól, és az EK 68. cikkre támaszkodnak [32]. Ha itt az ideje a Bíróság és a nemzeti bíróságok közötti együttműködési kapcsolat módosításának, akkor az olyan reformnak, mint az EK 68. cikk megreformálása, talán nem ez a megfelelő útja.

33. Annak ismeretében, hogy a Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier a spanyolországi bírósági hierarchia első szintjén áll, meg kell állapítani azt, hogy az utolsó fokon eljáró bíróság az EK 68. cikk értelmében az a bíróság-e, amely a nemzeti bírósági szervezet csúcsán áll, vagy amelyik a belső jogorvoslati rendszer alapján utolsó fokon jár el. Más szóval azt kell megállapítani, amint azt a Bíróság az EK 234. cikkre vonatkozóan a Lyckeskog-ügyben [33] tette, hogy az organikus vagy a konkrét jogvita szerinti szemléletet kell-e alkalmazni. A szóban forgó ítélet az utóbbit követte, megerősítve ezzel Tizzano főtanácsnok ragyogó indítványában foglaltakat, aki hangsúlyozta az ítélkezési gyakorlat ebbe az irányba történő elmozdulását [34]. Az említett ítélet 15. pontjában a Bíróság megállapította, hogy a koherencia és az egységesség célkitűzései akkor érhetők el, ha „[…] nem csak a legfelsőbb bíróságok […], hanem az *olyan nemzeti bíróságok is, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség,* kötelesek előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésére […]”.

34. E dilemmára nézetem szerint a fentiekben kifejtett érvekben, valamint a Bíróság ítélkezési gyakorlatában találjuk a választ. Tekintettel arra, hogy az EK 68. cikk értelmezését a hatékony bírói jogvédelem elvéhez kell igazítani, meg kell kísérelni azt összhangba hozni ezen elv követelményeivel [35]. Teljesen logikus, hogy ez a gondolat megfogalmazódott a fent hivatkozott Lyckeskog-ügyhöz vezető ítéletben, mivel ennek alapján növelni lehet az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésére jogosult szervek számát függetlenül a nemzeti bírósági hatáskör szerinti hierarchiában elfoglalt helyüktől. E megközelítés abban az esetben is megállja a helyét, ha az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés az EK 68. cikken alapul.

35. Ezenfelül egyezést látok a javaslatom, valamint a polgári és kereskedelmi ügyekben való igazságügyi együttműködésre vonatkozó

32 – Komárek, J., „In the court(s) we trust? On the need for hierarchy and differentiation in the preliminary ruling procedure», *European Law Review,* 32. sz., 2007, 486. és az azt követő oldalak, a közösségi igazságszolgáltatás másik modelljét javasolja, amely – az EK 68. cikkből eredő korlátozásokra támaszkodva – egyesíti a megkülönböztetést és a hierarchiát.

33 – A fent hivatkozott Lyckeskog-ügyben hozott ítélet.

34 – Tizzano főtanácsnok fent hivatkozott Lyckeskog-ügyre vonatkozó 2002. február 21-i indítványának 32–38. pontja. Ezen elmozdulás a történeti jelentőségű 6/64. sz., Costa kontra ENEL ügyben 1964. július 15-én hozott ítélettel (EBHT 1964., 1141. o.), és a 107/76. sz. Hoffmann-La Roche ügyben 1977. május 24-én hozott ítélettel (EBHT 1977., 957. o.) kezdődött. Érdekességképpen meg kell jegyeznem, hogy a fent hivatkozott Lyckeskog-ügyben hozott ítéletben szereplő idézet téves, amennyiben a fent hivatkozott Costa-ügyben hozott ítéletre utal, ezáltal pedig a konkrét jogvita elméletét a 28/62–30/62. sz., Da Costa és társai egyesített ügyekben 1963. március 27-én hozott ítéletre (EBHT 1963., 59. o.) alapozza. Egyértelmű hasonlóság áll fenn a felek neve között, azonban – ha nem tévedek – a Da Costa ügyben hozott ítélet az *acte claire* doktrínáját vezette be, a Lyckeskog-ügy alapjául szolgáló vita megoldásához viszont nem járult nagyban hozzá.

35 – Ez a jogtudósok elsöprő többsége által képviselt álláspont. Különösen találó Alonso García, R. cikke, *El juez español y el Derecho comunitario,* Ed. Tirant lo Blanch, Valencia, 2003, 228. o.: „Ha kizárnánk annak lehetőségét, hogy azok a bíróságok, amely határozatai ellen van jogorvoslati lehetőség, értelmezési vagy érvényességi kérdést terjesszenek az Európai Közösségek Bírósága elé előzetes döntéshozatal céljából, a fent hivatkozott, absztrakt vagy organikus szemlélet szerinti formula értelmezése súlyos zavarokhoz vezetne nem csak az EK-Szerződés IV. cikke értelmezésében, hanem annak alkalmazásában is, amennyiben nyitva állna az ajtó azon érvénytelenséget kimondó, nemzeti határozatok előtt, amelyek visszafordíthatatlanok lennének, ha utolsó fokon eljáró vagy egyfokú eljárásban határozó alsóbb fokú bíróságoktól származnának”. Lásd szintén Cheneviere, C., „L'article 68 CE – Rapide survol d'un renvoi préjudiciel mal compris”, *Cahiers de Droit Européen,* 40. sz., 2004, 569–572. o.; Girerd, P., „L'article 68 CE: un renvoi préjudicial d'interpretation et d'application incertaines”, *Revue Trimestrielle de Droit Européen,* 35 (2). sz., 1999, 243. o., és Valle Gálvez, A., „Las nuevas competencias del Tribunal de Justicia de las CCEE tras el Tratado de Ámsterdam”, *Noticias de la Unión Europea,* 2000, 186. sz., 29. o.

ítélkezési gyakorlat között. A Bíróság a Danmarks Rederiforening [36] ügyben elfogadhatónak ítélte azt a kérelmet, amely a Brüsszeli Egyezmény Bíróság általi értelmezéséről szóló jegyzőkönyven [37] alapult, amely a Dániából származó előzetes döntéshozatal iránti kérelmeket a Højesteret-re (legfelsőbb bíróság) korlátozta, miközben e konkrét ügyben az utolsó fokon eljáró Arbejdsret (munkaügyi bíróság) terjesztette elő az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet. Az ítélet 16. pontjában a Bíróság kiemelte, hogy a jegyzőkönyv szó szerinti értelmezése „azzal a következménnyel járna, hogy Dániában azokat a kérdéseket, amelyek a Brüsszeli Egyezmény értelmezésére vonatkoznak és az olyan kereset keretében vetődnek fel, mint az alapügyben szereplő, egyáltalán nem lehetne előzetes döntéshozatal céljából a Bíróság elé terjeszteni". Ennek megfelelően a Bíróság elfogadhatónak találta az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést, és a konkrét jogvita elmélete meghonosodott az EK 68. cikkhez hasonló – jóllehet azzal nem azonos – területen [38].

36. E megfontolások számomra azt sugallják, hogy az olyan bíróságok említésekor, amelyek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, az EK 68. cikk egyrészt a legfelsőbb bíróságokra, másrészt valamennyi olyan nemzeti bíróságra utal, amelynek határozatai további jogorvoslattal nem támadhatók meg.

37. Következésképpen a Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier – jóllehet nem a nemzeti bírósági piramis csúcsán áll – jogosult az EK 68. cikk szerint előzetes döntéshozatal céljából kérdést előterjeszteni abban az esetben, ha határozatai ellen nincs jogorvoslati lehetőség. Azt kell tehát csak meghatározni a spanyol eljárási szabályok alapján, hogy megtámadhatják-e magánszemélyek e bírói szerv határozatait.

3. A spanyol polgári bíróságok előtti jogorvoslatok rendszere

38. A Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier végzésében hangsúlyozza, hogy hatáskörrel rendelkezik az e bíróság hivatalvezetője által hozott szervezési intézkedés elleni fellebbezés elbírálására; ezen intézkedés a határozat visszavonása iránti kérelemmel (a LEC 224. cikke) támadható meg, amelyet főszabály szerint a bírói intézkedések és a végzések megtámadására vezettek be (a LEC 451. cikke), és amely alkalmazási körét a jogszabály kiterjesztette a szervezési intézkedésekre is.

39. A LEC 455 cikke szerint a végleges végzések ellen fellebbezés nyújtható be. E jogorvoslati eszköz alkalmazható azon határozatok esetében is, amelyek a határozat visszavonása iránti kérelemről döntenek.

36 – A C-18/02. sz. DFDS Torline ügyben 2004. február 5-én hozott ítélet (EBHT 2004., I-1417. o.).

37 – A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok végrehajtásáról szóló 1968. szeptember 27-i egyezmény Bíróság általi értelmezéséről szóló, 1971. június 3-án aláírt jegyzőkönyv (HL 1975. L 204., 28. o.).

38 – Ez az ügy tulajdonképpen nem az EK 68. cikkel kapcsolatos, mivel a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (HL 2001. L 12. o., 1. o. magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.) – jóllehet az előzetes döntéshozatal iránti kérelem benyújtásakor már hatályban volt – nem vonatkozott a dán területre, mivel azt egyedül a Brüsszeli Egyezmény szabályozta, amelyet az említett rendelet a többi tagállamban „közösségivé" tett.

40. A határozat visszavonása iránti rendes kérelem – amely a LEC szerint a bírói intézkedések és a végzések elleni általános jogorvoslati eszköz [39] – nem devolutív hatályú – önellenőrzésre irányuló – fellebbezés, amely alapján az eredeti határozatot meghozó bíróság lehetőséget kap e határozat ellenőrzésére, és amennyiben szükségesnek tartja, annak hatályon kívül helyezésére [40]. A szervezési intézkedések ellen benyújtott határozat visszavonása iránti kérelem ugyanakkor eltérő jelentéssel bír, mivel azt az alsóbb szintű szerv aktusa ellen a felsőbb szintű szervhez nyújtják be: a hivatalvezető által hozott intézkedést így a bíróság ellenőrzi. Tekintettel a két szerv közötti hierarchikus kapcsolatra, a LEC 451. cikke – a határozat visszavonása iránti rendes kérelem sajátosságai ellenére – fellebbezési lehetőséget biztosít a jogalanyoknak [41].

41. E különbség igazolja a nemzeti ítélkezési gyakorlatban megjelenő megoldások sokféleségét. A Bizottság több olyan végzésre hivatkozott, amellyel az alsóbb szintű bíróságok elfogadták az azon végzések elleni fellebbezést, amelyek a valamely szervezési intézkedés ellen benyújtott határozat visszavonása iránti kérelemről döntöttek [42]. Mindazonáltal nem egyértelmű ez a kérdés, mivel létezik ezzel ellentétes ítélkezési gyakorlat [43] és tudományos vita [44], amelyek a szervezési intézkedésekről szóló végzések elleni fellebbezés lehetőségét teljes mértékben elutasítják. Ezen eljárási vitához kétségkívül az a tény is hozzájárult, hogy a LEC-et a közelmúltban fogadták el, és rendelkezései még a spanyol Tribunal Supremo ítélkezési gyakorlata általi pontosításokra szorulnak. Mindazonáltal a jelen pillanatban továbbra sem világos, hogy a nemzeti eljárásjog szerint benyújtható-e fellebbezés az olyan határozat ellen, mint a Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier elé terjesztett határozat.

42. Ebben a helyzetben két tényezőt kell figyelembe venni.

43. Először is hangsúlyozni kell a kérdést előterjesztő bíróság abbéli meggyőződését, hogy utolsó fokon jár el. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés harmadik pontjában megállapítja, hogy a LEC 454. cikkének alkalmazása érdekében „az igazságügyi együttműködés iránti kérelem elfogadhatóságára vonatkozó határozat […] olyannak minősül, amely ellen jogorvoslatnak nincs helye”. A spanyol bíróságok LEC-kel kapcsolatos vitáját a Spanyol Királyság legfelsőbb szintű bíróságának kell eldöntenie, azonban semmi esetre sem a Bíróságnak, amely a LEC 454. cikkének értelmezésével a spanyol polgári bíróságok

39 – A LEC 451–454. cikke.

40 – Armenta Deu, T., *Lecciones de Derecho Procesal Civil,* 3ª edición, Ed. Marcial Pons, Madrid, 2007, 239–241. o., és Díez-Picazo, I. y de la Oliva Santos, A., *Derecho Procesal Civil. El proceso de declaración*, 3ª edición, Ed. Ramón Areces, Madrid, 2004, 251. és 252. o.

41 – A gyakorlatban a LEC 2000-ben való hatálybalépését megelőzően a hivatalvezető határozatait „felülvizsgálati kérelemmel” lehetett megtámadni. A LEC jelenleg hatályos változatában a 224. cikk megőrizte a régi szóhasználatot címében, amely a „szervezési intézkedések *felülvizsgálata”* elnevezést viseli (kiemelés tőlem). Megállapítható tehát, hogy a határozat visszavonása iránti kérelemnek ezen intézkedések megtámadása céljából való alkalmazása atipikus megoldás, és nem áll összhangban a nem devolutív hatályú fellebbezések rendszerével.

42 – Az Audiencia Provincial de Castellón 2006. június 26-i és az Audiencia Provincial de Cáceres 2006. január 24-i végzése.

43 – Az Audiencia Provincial de Madrid 2005. január 25-i végzése.

44 – Aguilera Morales, M., „Resoluciones judiciales y diligencias de ordenación”, *Tribunales de justicia: Revista española de derecho procesal,* 3. sz., 2000, 277. o., és Bonet Navarro, A., *Los recursos en el proceso civil,* La Ley, Madrid, 2000, 88. o.

helyébe lépne, és ezáltal olyan vitában venne részt, amely e tagállam bíróságaira tartozik [45]. Amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság biztos abban, hogy határozatai ellen jogorvoslatnak nincs helye, a Bíróságnak bizalmat kell előlegeznie annak, aki ajtaján kopogtat, hogy választ kapjon a közösségi értelmezési szempontokra irányuló kérdésére.

44. Másodsorban kétség esetén – a jelen indítvány 28–37. pontjának megfelelően – az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés benyújtása szempontjából leginkább kedvező megközelítést kell elfogadni. Ennélfogva a spanyol eljárásjogi rendszerben uralkodó bizonytalanságokra tekintettel a jelen jogvitában csak egy megoldás kínálkozik: a kérdést előterjesztő bíróság hatáskörének elismerése.

4. Következtetés

45. Mindezen okokra tekintettel, és annak ismeretében, hogy az EK 68. cikk szerint nem szükséges, hogy a bíróság a tagállami bírósági szervezet csúcsán helyezkedjen el, és hogy a jelen ügy értékelését követően a Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier megtámadhatatlan határozatot hoz, a Bizottság által előterjesztett első elfogadhatatlansági kifogást el kell utasítani.

B – *Az elfogadhatósággal szembeni második kifogás: jogvita fennállása az alapeljárásban*

46. Azt kell még meghatározni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság teljesíti-e az előzetes döntéshozatal iránti kérelem másik fontos feltételét. Ezúttal – az előző ponttól eltérően – a feltétel azon ítélkezési gyakorlatból ered, amely megköveteli, hogy a kérdés jogvita keretében vetődjön fel. A Bíróság megfogalmazása szerint „a nemzeti bíróságok csak abban az esetben terjeszthetnek [előzetes döntéshozatal céljából] kérdést a Bíróság elé, ha per van folyamatban előttük, illetve ha olyan eljárás során kell döntést hozniuk, amelynek célja egy bírói jellegű döntés meghozatala” [46]. A Bizottság álláspontja szerint a Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier egy olyan nem kontradiktórius eljárás keretében ítélkezik, amelyben nem gyakorol bírói hatáskört. Következésképpen a Bizottság azt kéri, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést nyilvánítsák elfogadhatatlannak.

47. Ezenkívül nyilvánvaló, hogy a Bíróság által az EK 234. cikkre vonatkozóan kialakított elfogadhatatlansági okok az EK 68. cikk szerinti kérelmekre is vonatkoznak. E cikk, amely megállapítja, hogy az EK 234. cikket erre [IV] a címre […] kell alkalmazni”, megerősíti az előzetes döntéshozatali eljárás

45 – A Bíróság hatáskörrel rendelkezik a közösségi jog értelmezésére, a nemzeti bíróságok pedig az alkalmazandó nemzeti jog meghatározására és értelmezésére. Ezen elhatárolás a nemzeti bíróságok eljárásának autonómiája tiszteletben tartására épül, amely mélyen gyökerezik a Bíróság ítélkezési gyakorlatában (a C-155/73. sz. Sacchi-ügyben 1974. április 30-án hozott ítélet [EBHT 1974., 409. o.]; a 111/75. sz. Mazzalai ügyben 1976. május 20-án hozott ítélet [EBHT 1976., 657. o.]; a C-231/89. sz. Gmurzynska-Bscher ügyben 2008. szeptember 11-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-4003. o.], és a C-428/06–C-430/06. sz. Unión General de Trabajadores de La Rioja egyesített ügyekben 2008. szeptember 11-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-6747. o.]).

46 – A 138/80. sz. Borker-ügyben 1980. június 18-án hozott végzés (EBHT 1980., 1975. o.) és a 318/85. sz. Greis Unterweger ügyben 1986. március 5-én hozott végzés (EBHT 1986., 955. o.) 4. pontja; lásd szintén a C-111/94. sz. Job Centre ügyben 1995. október 19-én hozott ítélet (EBHT 1995., I-3361. o.) 9. pontját.

szabályozásának és a hozzá kapcsolódó ítélkezési gyakorlatnak az alkalmazhatóságát az ugyanezen EK 68. cikkben meghatározott fenntartásokkal együtt [47]. A Bíróság ítélkezési gyakorlatának az EK IV. cím szerinti elfogadhatatlansági okokra való alkalmazása céljából tehát elemezni kell néhány ítéletet.

1. A jogvita fennállásának követelménye

48. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés sikeressége főként azokból a szélesen értelmezhető kifejezésekből ered, amelyeket az alapító tagállamok az EK 234. cikk megszövegezésénél választottak; ugyanakkor e cikk meghatározott korlátozásokat tartalmaz az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek Bíróság elé előterjesztését illetően, mely utóbbinak többek között a következő feltételeknek kell megfelelnie: az előterjesztőnek „bíróságnak" kell lennie [48], az előzetes döntéshozatalra utaló határozatot indokolni kell [49], hipotetikus és fiktív kérdések nem tehetők fel [50], és – amely a jelen ügy szempontjából érdekes – jogvitának kell fennállnia [51].

49. E követelmények közül az első és az utolsó között szoros és sajátos kapcsolat áll fenn. A „bíróság" fogalma határvonalat húz az európai bíróságok közötti párbeszéd résztvevői tekintetében: e párbeszédben csak azok a szervek vehetnek részt, amelyek bírósági hatáskörrel rendelkeznek, egyéb szerv nem. A Vassen-Göbbels-ügyben hozott ítélet [52] szigorúan meghatározta azokat a feltételeket, amelyeket valamely szervnek az ilyen jellegű feladatok ellátása érdekében teljesítenie kell. A De Coster-ügyre vonatkozó indítványomban [53] az ezen ítélkezési gyakorlathoz való visszatérést javaslom, amelynek legutóbbi fejleményei nagyfokú jogbizonytalansághoz vezettek. A Bíróság a jelen pillanatban arra hajlik, hogy a párbeszédet a tényleges bíróságoknak tartsa fenn. A legutóbbi ítéletek – a fent hivatkozott Vassen-Göbbels-ügyben hozott ítélet eredeti szellemében – szigorúbb ellenőrzés gyakorlásáról tanúskodnak, amelyen a Bíróság csupán meghatározott esetekben – a hatékony bírói jogvédelem érdekében – lazít [54].

50. A „bíróság" fogalma szorosan kapcsolódik a „jogvita" fogalmához, mivel annak megállapításához, hogy valamely szerv igazságszolgáltatási tevékenységet folytat-e a Vaassen-Göbbels-ügyben meghatározott kritériumok értelmében, az szükséges, hogy jogvita álljon fenn a felek között. E kapcsolat ellenére két különböző kritériumról van szó, és a Bíróság helyesen járt el, amikor különkülön elemezte őket.

51. Még ha valamely szerv valamely állam bírósági szervezetének részét is képezi, nem

47 – A Bíróság kiterjesztette hatáskörét az EU 35. cikk szerinti előzetes döntéshozatal iránti kérelmek elbírálására annak kimondásával, hogy „az EK 234. cikkhez hasonlóan az EU 35. cikk is azt a feltételt támasztja az előzetes kérdések Bíróság elé terjesztéséhez, hogy a nemzeti bíróság »úgy ítéli meg, hogy ítéletének meghozatalához szükség van a kérdés eldöntésére«, így a Bíróságnak az EK 234. cikk alapján előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságára vonatkozó ítélkezési gyakorlata főszabály szerint az EU 35. cikk alapján előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre is vonatkoztatható (a C-105/03. sz. Pupino-ügyben 2005. június 16-án hozott ítélet [EBHT 2005., I-5285. o.] 29. pontja). Nem zárom ki annak lehetőségét, hogy a Bíróság egyszer módosítani forja ezt a feltételt, mivel az ítélet annyit mond ki, hogy az elfogadhatóság hagyományos kritériumai *„elvben"* alkalmazandók.

48 – A 61/65. sz. Vaassen-Göbbels ügyben 1966. június 30-án hozott ítélet (EBHT 1966., 377. o.).

49 – A C-320/90–C-322/90. sz., Telemarsicabruzzo és társai ügyben 1993. január 26-án hozott ítélet (EBHT 1993., I-393. o.) 6. pontja.

50 – A 244/80. sz. Foglia-ügyben 1981. december 16-án hozott ítélet (EBHT 1981., 3045. o.) 18. és 20. pontja.

51 – A fent hivatkozott Job Centre ügyben hozott ítélet.

52 – A fent hivatkozott ítélet.

53 – A C-17/00. sz. De Coster-ügyre vonatkozó főtanácsnoki indítvány (2001. június 28-án hozott ítélet, EBHT 2001., I-9445. o.).

54 – A C-516/99. sz. Schmid-ügyben 2002. május 30-án hozott ítélet (EBHT 2002., I-4573. o.) 34. pontja és a C-53/03. sz., Syfait és társai ügyben 2005. május 31-én hozott ítélet (EBHT 2005., I-4609. o.) 31–35. pontja.

mindig igazságszolgáltatási jogkörben jár el. Az első feltétel ezen előzetes döntéshozatali párbeszéd *alanyait,* a második pedig a párbeszéd résztvevői által külön-külön ellátott *feladatkört* érinti. A Bíróság ezért alakított ki külön a szerv jellegéhez, és külön az általa végzett feladatokhoz kapcsolódó elfogadhatósági kritériumot. Másként fogalmazva, még ha valamely szerv bíróságnak is minősül, nem mindig jár el igazságszolgáltatási jogkörben. Ez olyan két különböző szempont, amelyet – nézetem szerint helyesen – eltérően kezelnek.

52. A Bíróság álláspontja logikus. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a bíróságok közötti együttműködésben nyilvánul meg, amely arra irányul, hogy a konkrét esetnek megfelelő és a közösségi jogrend koherenciáját tiszteletben tartó, egységes megoldást találjanak. Ennélfogva a *bíróságok,* és nem a *jogviták* között jön létre konstruktív kapcsolat, amely magyarázatot ad a Bíróság által tanúsított gondosságra a bíróság fogalmának meghatározását illetően. Ugyanakkor miután meghatározza ezen együttműködés résztvevőit, jóval rugalmasabbnak bizonyul. Az ezzel ellentétes magatartás kissé abszurd eredményekhez vezetne: például a nem bírói szervek bírói jellegének elismerése következtében a jogvita fennállása követelményének jelentősége viszonylagossá válna, sőt megszűnne; fordított esetben azonban ugyanilyen nyugtalanító lenne az eredmény, mivel valamely kvázi bírói szerv nehezen tudna bírói feladatokat ellátni, ennélfogva pedig soha nem lenne jogosult előzetes döntéshozatal céljából kérdést előterjeszteni.

53. Jogpolitikai okokat is figyelembe kell venni, mivel a Bíróság eszmecserét kezdeményez a nemzeti bíróságokkal, hogy azok a későbbiekben a bírói szervek hagyományos hatáskörét gyakorolhassák, vagyis biztosítási intézkedéseket fogadjanak el, ítéleteket hajtsanak végre, vagy védjék az eljárási garanciákat. A bíróságnak akkor is rendelkezésre állnak e lehetőségek, amikor nem teljes mértékben kontradiktórius eljárás keretében jár el, vagy amikor többnyire közigazgatási jellegű feladatokat lát el. Annak érdekében, hogy a nemzeti bíróság mint közösségi jogi bíróság az európai rendelkezések tükrében jogerős ítéleteket hozhasson, és végrehajthassa azokat, a jogvita fennállását gondosan ellenőrizni kell.

2. A kontradiktórius jelleg és az igazságszolgáltatási feladatkör jellege: ugyanazon követelmény két oldala

54. Jóllehet a kérdést előterjesztő bíróság a spanyol igazságszolgáltatási rendszer részét képezi, kétséges, hogy az eljárás kontradiktórius-e, és hogy e szerv határozata igazságszolgáltatási jellegű-e. Jóllehet e két tényezőt hagyományosan együtt vizsgálják a jogvita fennállása követelményének ellenőrzésekor, eltérő szempontot képviselnek, amelyeket az ítélkezési gyakorlat külön-külön kezel.

55. Ennek megfelelően a Bíróság a kontradiktórius jelleget nem tekintette nélkülözhetetlennek ahhoz, hogy valamely nemzeti bíróság előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszthessen elé [55]. Amennyiben a *bíróságok közötti* együttműködés megállapítást nyer, a nemzeti bíróság széles diszkrecionális jogkörrel bír az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztését illetően. Ezen álláspont számos alkalommal megerősítést nyert annak megállapítása révén, hogy „a kontradiktórius eljárás követelménye […] nem abszolút feltétel" [56].

56. A fent hivatkozott De Coster-ügyben hangsúlyoztam, hogy a kontradiktórius jelleg követelményének konkrét alkalmazására nincs példa [57]. A Bíróság nem nyilvánított szisztematikusan elfogadhatatlannak minden olyan előzetes döntéshozatal iránti kérelmet, amely másik fél részvétele nélkül zajló alapügyben merült fel. Mindamellett az ítélkezési gyakorlat szerint három elem szükséges ahhoz, hogy valamely eljárás kontradiktóriusnak minősüljön: először is, elegendő, ha valamely jogalany valamely jogra hivatkozik, és bírósághoz fordul; másodsorban a kérelemnek pontosan meg kell határoznia úgy a ténybeli, mint a jogi hátteret; harmadrészt, a nemzeti bíróság az eljárási garanciák teljes tiszteletben tartása mellett köteles gyakorolni igazságszolgáltatási hatalmát. E harmadik elemre utal az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. cikke és az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlata is. Amennyiben e tényezők megállapítást nyernek, amelyeket a Bíróság előtt a megfelelő formában és kissé rendszertelenül bizonyítottak, teljesül a kontradiktórius jelleg az EK 234. cikk alkalmazásában.

57. Hasonló dinamika érvényesül az igazságszolgáltatási jelleg esetében is. A Job Centre ügyben hozott ítéletben [58] visszafogottan utaltak rá, hogy a nemzeti bíróságnak tisztán igazságszolgáltatási feladatokat kell ellátnia. E tant a későbbiekben megerősítették, azonban valódi értelmet csupán az egyes jogviták eljárásjogi hátterének figyelembe vételével nyer. Ennek megfelelően a fent hivatkozott Job Centre ügyben a Tribunale civile e penale di Milano (Olaszország) – nemperes eljárás keretében – a kereskedelmi társaság alapító okiratának hitelesítése iránti kérelmet volt köteles elbírálni. E bíróság határozatával elrendelte a cégjegyzékbe való bejegyzést, mire a Bíróság megállapította, hogy nem került sor igazságszolgáltatási tevékenységre. A Salzmann-ügyben [59], amelyben az egyik Bezirksgericht (Ausztria) – mint a telekkönyvet vezető hatóság – előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult a Bírósághoz, szintén megállapítást nyert, hogy e követelmény nem teljesült. Ugyanígy végződött a HSB-Wohnbau-ügy [60], amelyben az Amtsgericht Heidelberg (Németország) a cégjegyzék vezetéséért volt felelős.

58. A Bíróság ugyanakkor elfogadott olyan kérelmeket, mint a Tribunale di Torinóé (Olaszország), amelyet egyszerűsített eljárás keretében terjesztettek elő, amelyben a felek között nem zajlott párbeszéd, és amelyben

55 – A 43/71. sz. Polito-ügyben 1971. december 14-én hozott ítélet (EBHT 1971., 1039. o.) enyhített első ízben a kontradiktórius eljárás követelményén. A 162/73. sz. Birra Dreher ügyben 1974. február 21-én hozott ítélet (EBHT 1974., 201. o.) rugalmasabb kritériumokat alkalmazott annak érdekében, hogy a Bíróság elé kérelmet előterjeszteni ne csak olyan kontradiktórius eljárásban lehessen, amely a nemzeti bíróság által előzetes döntéshozatal iránti kérelem benyújtásával zárul.

56 – A C-110/98–C-147/98. sz., Gabalfrisa és társai ügyben 2000. március 21-én hozott ítélet (EBHT 2000., I-1577. o.) 37. pontja és a fent hivatkozott De Coster-ügyben hozott ítélet 14. pontja.

57 – A fent hivatkozott főtanácsnoki indítvány 29–38. pontja.

58 – A fent hivatkozott ítélet.

59 – A C-300/01. sz. Salzmann-ügyben 2003. május 15-én hozott ítélet (EBHT 2003., I-4899. o.).

60 – A C-86/00. sz. HSB-Wohnbau ügyben 2001. július 10-én hozott végzés (EBHT 2001., I-5353. o.).

„decreto" útján határoztak [61]. Szintén elismerték az igazságszolgáltatási feladatkör gyakorlását a Pretore (Olaszország) esetében, amikor egyszerre gyakorolja nyomozási bírói és ügyészi hatáskörét, mint ahogy azt az X és a Pretore de Salò ügyekben [62] tette. A Bíróság figyelembe vette azt a tényt is, hogy jóllehet a döntést hivatalosan politikai szerv hozza meg, az alaphatározat meghozatala bírósági szerv hatáskörében marad. Ez történt a Garofalo-ügyben [63] is, amelyben a Bíróságnak azt kellett megállapítania, hogy a Consiglio di Stato (Olaszország) az EK 234. cikk betartása mellett bocsátott ki rendkívüli kérelem keretében olyan állásfoglalást, amelyet aztán a hivatalosan az Olasz Köztársaság elnöke által elfogadott határozatban visszavontak. Ezenkívül egyes bíróságok esetében, amelyek nem bocsátanak ki kötelező határozatokat, a tanácsadói feladatkör az Österreichischer Gewerkschaftsbund [64] és a Felix Swoboda [65]-ügyből eredő ítélkezési gyakorlatnak megfelelően elegendőnek bizonyult ahhoz, hogy e bíróságok előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjeszthessenek elő. A Bíróság a közelmúltban a sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás keretében hozott második ítéletében, a Santesteban Goicoechea-ügyben [66] a francia fellebbviteli bíróságok vizsgálati tanácsaitól származó kérelmet fogadott el. A francia Conseil d'État (Államtanács) álláspontja szerint e szervek közigazgatási hatáskört gyakorolnak, amikor – ahogy ezen ügy alapeljárásában is – kiadatási kérelem tárgyában bocsátanak ki véleményt. A Bíróság vizsgálatát e szervek határozatainak kötelező jellegére összpontosította, és nem tulajdonított különösebb jelentőséget annak, hogy határozataik nem igazságszolgáltatási jellegűek [67].

59. Ezen túlmenően azon eseteket illetően, amelyekben az igazságszolgáltatási feladatkör gyakorlásának feltételei nem teljesülnek, a fent hivatkozott Job Centre ügyben hozott ítélet különös kivételt vezetett be; ugyanis a Bíróság a Tribunale de civile e penale de Milano (Olaszország) hatáskörének tisztán közigazgatási jellege miatti kizárása mellett hozzátette, hogy „kizárólag abban az esetben, ha a nemzeti jog által a hitelesítés kérelmezésére feljogosított személy a hitelesítés és következésképpen a bejegyzés megtagadása ellen fellebbezést nyújt be, lehet úgy tekinteni, hogy az eljáró bíróság a [234] cikk értelmében igazságszolgáltatási jellegű feladatkört teljesít, amely a kérelmező valamely jogát sértő aktus megsemmisítésére irányul" [68]. Az ítélkezési gyakorlat e módosulása örvendetes célra irányul, mert amikor kizárják az előzetes döntéshozatali eljárást a kvázi bírósági ügyekben, fennáll annak a kockázata, hogy a bírósági szerv határozatai elleni fellebbezés rendszere szintén atipikus tulajdonságokat mutat, amely esetben az ügy soha nem érkezne a Bíróság elé függetlenül a jogvita és a közösségi jogrend koherenciája szempontjából való fontosságától.

60. A Bíróság e kivételt alkalmazta a Cartesio-ügyben [69], amelyben a Szegedi Ítélőtábla előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesztett elő a cégbíróság bejegyzést megtagadó határozata ellen indított fellebbezési eljárás keretében. Jóllehet az elsőfokú eljárás másik fél részvétele nélkül zajlott, és nem zárult

61 – A fent hivatkozott Politi-ügyben hozott ítélet.

62 – A 110/76. sz. Pretore de Cento ügyben 1977. május 5-én hozott ítélet (EBHT 1977., 851. o.) és a 14/86. sz. Pretore di Salò ügyben 1987. június 11-én hozott ítélet (EBHT 1987., 2545. o.) 7. pontja.

63 – A C-69/96–C-79/96. sz., Garofalo és társai egyesített ügyekben 1997. október 16-án hozott ítélet (EBHT 1997., I-5603. o.) 19–26. pontja.

64 – A C-195/98. sz. Österreichischer Gewerkschaftsbund ügyben 2000. november 30-án hozott ítélet (EBHT 2000., I-10497. o.) 24–30. pontja.

65 – A C-411/00. sz. Felix Swoboda-ügyben 2002. november 14-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-10567. o.) 25–27. pontja.

66 – A C-296/08. PPU. sz. Santesteban Goicoechea-ügyben 2008. augusztus 12-én hozott ítélet (EBHT 2008., I-6307. o.).

67 – Uo., 36. pont.

68 – A fent hivatkozott Job Centre ügyben hozott ítélet 11. pontja.

69 – A fent hivatkozott Cartesio-ügyben hozott ítélet 58–60. pontja.

igazságszolgáltatási jellegű határozattal, a Bíróság úgy vélte, hogy a fellebbezési szakasz az eljárási sajátosságok ellenére egyesítette a Job Centre ügyben hozott ítéletben meghatározott kivétel alkalmazásához szükséges feltételeket. Meg kell jegyezni, hogy úgy az első-, mint a másodfokon eltérő bíróságok – külön eljárási rend szerint – jártak el, és előttük egyedül a Cartesio társaság jelent meg.

3. Az ítélkezési gyakorlat konkrét esetre való alkalmazása

61. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés és az alapeljárásban alkalmazott nemzeti szabályozás szerint a Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javierhez határozat visszavonása iránti kérelmet nyújtottak be olyan szervezési intézkedés ellen, amellyel a hivatalvezetője bíróságon kívüli iratok kézbesítésére irányuló kérelmet utasított el. Meg kell határozni, hogy a kérelem elfogadható-e két külön szempontból: egyrészt az eljárás kontradiktórius jellege, másrészt a kérdést előterjesztő szerv esetleges határozatának igazságszolgáltatási jellege szempontjából.

a) A kontradiktórius eljárás elve a jelen ügyben

62. A határozat visszavonása iránti kérelmet a Roda Golf nyújtotta be a hivatalvezető azon határozata ellen, amellyel megtiltotta a Roda Golfnak az 1348/2000 rendeletre való hivatkozást, ezzel pedig közvetlenül befolyásolta jogi helyzetét. A kérelem a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítésének meggyorsítására irányul éppen annak érdekében, hogy védje azok jogait és lehetőségeit, akik jogosultak vagy kötelesek meghatározott iratok kézbesítésére. Megállapítható tehát, hogy a Roda Golf közvetlenül érdekelt a határozat visszavonása iránti kérelem benyújtásában.

63. Ezenkívül a határozat visszavonása iránti kérelem keretében a kérdést előterjesztő bíróság csupán valamely „jogi rendelkezés” (a LEC 224. cikkének (2) bekezdése) megsértéséről dönt. A kérelemről döntő határozat jogi álláspontot erősít meg vagy utasít el. Ennélfogva az eljáró bíróság olyan ügyben dönt, amelyet előzetesen már körülhatárolt a Roda Golf által megfogalmazott eljárást megindító irat.

64. Végül a határozat visszavonása iránti kérelem a polgári eljárásjog szerint a bírói intézkedések, a végzések és – kivételes esetben – a szervezési intézkedések ellen nyújtható be. A fellebbezésekre irányadó általános szabályok és a hatékony bírói jogvédelmet szabályozó elvek vonatkoznak rá.[70] A kérdést előterjesztő bíróság köteles biztosítani a Roda Golfot megillető eljárási garanciákat a spanyol polgári bíróságok előtti valamennyi eljárásban.

70 – A fent hivatkozott Díez-Picazo, I. és de la Oliva Santos, A., *Derecho procesal civil*…

65. Következésképpen az alapeljárás kontradiktórius jellegű az előzetes döntéshozatal iránti kérelem benyújtása céljából.

b) A kérdést előterjesztő szerv által ellátott feladatkör igazságszolgáltatási jellege

66. A vitatott szervezési intézkedés elfogadása időpontjában a kérdést előterjesztő bíróság hivatalvezetője nem bíróságként járt el. A bíróságokat segítő feladatokat ellátó személyek e tevékenységük révén nem válnak igazságszolgáltatási szervvé. Egyébiránt ez az oka annak, hogy határozataik a LEC 224. cikkének megfelelően feletteseik előtt megtámadhatók. Ezenfelül a Job Centre ügyből eredő ítélkezési gyakorlatnak ellentmondana az, ha a kérelem olyan jogvitából eredne, amelynek egyedüli célja az 1348/2000 rendeletben meghatározott iratok kézbesítése, mivel az e jogszabály által bevezetett szabályok meghatározott polgári eljárás – és nem valamely önmagában vett eljárás – szabályos lefolytatásának ellenőrzésére irányulnak.

67. Ugyanakkor a jelen ügyben alkalmazható a fent hivatkozott Job Centre ügyben hozott ítéletben meghatározott kivétel, miszerint az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés elfogadható, amennyiben e kérdés – az eredeti hatáskör igazságszolgáltatási jellegének hiánya ellenére – valamely esetleges későbbi fellebbezés keretében vetődik fel. Amint azt az imént kifejtettem, a kérdést előterjesztő bíróság az alapeljárásban nem igazságszolgáltatási összefüggésben jár el függetlenül attól, hogy ennek oka az először eljárt intézményben vagy magában az ügyben keresendő. Ugyanakkor a kérdést előterjesztő szerv az előzetes döntéshozatal iránti kérelemnek a határozat visszavonása iránti kérelem keretében való előterjesztése révén „igazságszolgáltatási jellegű feladatkört teljesít, amely a kérelmező valamely jogát sértő aktus hatályon kívül helyezésére irányul” [71].

68. Amint azt már megjegyeztem, a határozat visszavonása iránti kérelem olyan jogorvoslati eszköz, amelyet a spanyol polgári eljárásjog a nem devolutív hatályú fellebbezések közé sorol, mivel azt ugyanaz a szerv bírálja el, mint amelyik a megtámadott határozatot elfogadta. Egyrészt külön szabályok, másrészt a LEC általános szabályai vonatkoznak rá. Ezt az érvet az a tény is alátámasztja, miszerint a kérelmet – amint azt a jelen indítvány 62-64. pontjában ismertettem – közvetlen érdek, jól körülhatárolt tárgy és az eljárási garanciák teljes tiszteletben tartása esetén lehet előterjeszteni.

69. Következésképpen megállapítást nyert az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés céljából a gyakorolt hatáskör igazságszolgáltatási jellege.

71 – A fent hivatkozott Job Centre ügyben hozott ítélet 11. pontja.

4. Közbenső következtetés

70. Az alapeljárás kontradiktórius jellegét és a kérdést előterjesztő szerv által gyakorolt hatáskör igazságszolgáltatási jellegét igazoló fenti magyarázatok összességére tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság utasítsa el a Bizottság által előterjesztett második elfogadhatatlansági jogalapot.

VI – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

71. Az 1348/2000 rendelet a belső piac fejlesztését célozta annak tudatában, hogy a bírósági és bíróságon kívül iratok kézbesítésének hatékonysága és gyorsasága hozzájárul a Szerződésekben rögzített célok megerősítéséhez. A kezdeményezés nem volt új, mert már a hatvanas években – a Hágai Konferencia keretében – elfogadták az 1965-ös egyezményt ugyanebben a tárgyban, amelyet az Unió tagállamainak többsége ratifikált [72]. Az Amszterdami Szerződés megakadályozta az EU-Szerződés egykori K.3. cikke alapján elfogadott, kézbesítésekről szóló egyezmény [73] hatálybalépését, amelynek tartalmát végül abba a rendeletbe foglalták bele, amelyet a Bíróságnak most értelmeznie kell.

72. Ahogyan a címe is jelzi, az 1348/2000 rendelet a bírósági és bíróságon kívül iratok kézbesítésére vonatkozik, jóllehet kizárólag polgári és kereskedelmi ügyekben. A Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier a „bíróságon kívül irat" fogalmának pontos meghatározását kívánja megtudni, mivel nem tudja eldönteni, hogy lehet-e alkalmazni e minősítést az értesítést tartalmazó olyan közjegyzői okiratra, amely tizenhat, adásvételi szerződés felmondásáról értesítő levél kézbesítését írja elő.

73. A jelen eljárásban benyújtott írásbeli észrevételek két jól elkülöníthető – néha egybemosódó – álláspontot követnek. Egyfelől két állam előadja, hogy a bíróságon kívüli iratokat csak akkor lehet az 1348/2000 rendeletnek megfelelően kézbesíteni, ha bírósági eljárás van folyamatban. Mivel az alapeljárásban rendes bizonyítási eljárás még nem volt folyamatban, azt javasolták a Bíróságnak, hogy e dokumentumok kézbesítését *eljáráson belüli* összefüggésekre korlátozza, és úgy vélték, hogy ezáltal a spanyol bíróság által előterjesztett kérdés kizárható. Másfelől az államok többsége, a Bizottság és az alapeljárás felperese arra hivatkoznak, hogy az 1348/2000 rendelet magába foglalja a bíróságon kívüli iratok kézbesítését akkor is, ha még nem indult meg a bírósági eljárás; e felek az említett rendelet 16. cikkére alapítják állításukat, amely ezen irattípust szabályozza.

74. A kérdést előterjesztő bíróság két kérdést terjesztett elő, és e kettőség az ezen eljárásban beavatkozottak által képviselt álláspontokban

72 – A polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok külföldi kézbesítéséről szóló 1965. november 15-i hágai egyezmény. A Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia adatbázisából kitűnik, hogy az Unió egyedüli államai, amelyek a mai napig nem ratifikálták az egyezményt, az Osztrák Köztársaság és a Máltai Köztársaság.

73 – Az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján, az Európai Unió tagállamaiban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről szóló, 1997. május 26-án aláírt egyezmény (HL L 261., 2. o.).

is megnyilvánul. Következésképpen azt javaslom, hogy a Bíróság hasonlóképpen először azt vizsgálja meg, hogy az 1348/2000 rendelet lehetővé teszi-e a bíróságon kívüli iratok kézbesítését, amikor bírósági eljárás nincs folyamatban, és másodsorban dolgozza ki a „bíróságon kívüli irat" fogalmának helyes értelmezését, amelyet – a bírósági iratokkal ellentétben – nem határozott meg az említett rendelet.

A – *A bíróságon kívül iratok eljárásjogi összefüggései és a jogvita követelménye*

75. A Spanyol Királyság és a Szlovák Köztársaság következetesen hangsúlyozzák, hogy a bíróságon kívüli iratokra – még ha a jogi háttértől idegen összefüggésekre vonatkoznak is – alkalmazandó az 1348/2000 rendelet, amikor kézbesítésük elengedhetetlen valamely per keretében. Ezen iratok a tagállami bíróságok által hagyományosan ellátott feladatkörből és az említett rendelet preambulumbekezdéseinek szó szerinti értelmezéséből erednek.

76. Az 1348/2000 rendelet hatodik preambulumbekezdése – amely „a polgári ügyek bírósági eljárásainak hatékonyság[át] és gyorsaság[át]" célozza – kiemeli, hogy biztosítani kell a bírósági és bíróságon kívüli iratok továbbításának „közvetlen és gyors módját". Ebből következik, hogy az említett rendelet a határokon átnyúló elemet tartalmazó eljárások javítását szolgálja. E rendelet alkalmazási köre tehát a bíróságon kívüli iratoknak a nemzeti bíróságok előtt folyamatban lévő eljárásokban való kézbesítésére korlátozódik.

77. Nem fogadható el a Bizottság azon álláspontja, miszerint a bíróságon kívüli iratok bírósági iratokká válnak, amint valamely bírósági eljáráshoz kapcsolódnak [74]. Az eljárás folyamán felléphet az 1348/2000 rendelet alkalmazásának szükségessége például közokiratok vagy valamely társaság szervei által hozott határozatok kézbesítésére vonatkozóan, ám pusztán attól a ténytől, hogy ezen iratok annak az ügynek az irataihoz tartoznak, amelyben a bíróságnak döntenie kell, nem válnak bírósági iratokká. Ugyanakkor meggyőzőbb a Bizottság azon érve, miszerint az említett rendelet alkalmazási köre ilyen jelentős korlátozásának szerepelnie kellett volna a szövegben. Valamely preambulumbekezdés kiterjesztő értelmezése talán nem a legjobb módja a Spanyol Királyság és a Szlovák Köztársaság álláspontja alátámasztásának, főként, ha az ellentétes álláspont megalapozására erősebb érvek állnak rendelkezésre.

78. Az EK 65. cikk az 1348/2000 rendelet jogi alapja. Az e rendelkezésen alapuló másodlagos jogi aktusok olyan intézkedések, amelyeket „[a] több államra kiterjedő vonatkozású polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés területén" fogadnak el, feltéve ha azok hozzájárulnak „a belső piac megfelelő működéséhez". E cikk a bírósági

74 – A Bizottság észrevételeinek 45. pontja.

és bíróságon kívüli iratok kézbesítésére való utaláskor semmilyen tekintetben nem támasztja alá azt az álláspontot, miszerint jogvitának kell folyamatban lennie. Éppen ellenkezőleg, az 1348/2000 rendelet úgy a bírósági, mint a bíróságon kívüli iratok forgalmának rugalmasságán, gyorsaságán, hatékonyságán és folyamatosságán alapul, anélkül hogy megkövetelné, hogy ezen iratok valamely bírósági ügy irataihoz tartozzanak. Az említett rendelet hatodik preambulumbekezdését valószínűleg az iratok bírósági eljárások keretében való gyors továbbítása jelentőségének hangsúlyozása érdekében fogalmazták meg, egyéb körülmények kizárása nélkül [75].

79. A Bizottság által elfogadott iratgyűjtemény, amely bár nem kimerítő, de jól szemlélteti az egyes tagállamokban létező iratok sokféleségét, szintén az 1348/2000 rendelet alkalmazási körének kiterjesztő értelmezése mellett szól. Például, a gyűjtemény bíróságon kívül iratnak minősíti a belga, a német és a magyar közokiratokat. A Portugál Köztársaságra vonatkozóan kimerítő listát állít fel a magánokiratokról, mint amilyen a követelésengedményezés, az ügyvezető lemondása vagy a vállalkozások közötti összefonódás is. Az Egyesült Királyságra vonatkozóan bíróságon kívüli iratoknak kell tekinteni azokat „a jogi iratokat, amelyek kézbesítése valamely nem bírósági polgári vagy kereskedelmi üggyel kapcsolatban szükséges”. A legmarkánsabb eset Ausztriáé, ahol bíróságon kívülinek tekintik „a polgári vagy kereskedelmi ügyekben valamely igény védelmére és érvényesítésére vagy a vonatkozó jogok védelmére szolgáló iratokat *bármely polgári eljáráson kívül*” [76].

80. A fentiekből következik, hogy az 1348/2000 rendelet szerinti „bíróságon kívüli iratok” nemcsak a bírósági ügyekhez tartozó dokumentumokra korlátozódnak, hanem magukban foglalják azokat az iratokat is, amelyeket bármely eljárástól függetlenül kell kézbesíteni. Elismerem, hogy az elhamarkodott minősítés visszaélésekhez vezet, amelyek meghaladják a nemzeti bíróságok ügyintézési képességét. Ugyanakkor ezen aggály nem igazolhatja az 1348/2000 rendelet alkalmazási körének szűkítését, azt a „bíróságon kívüli irat” fogalmának meghatározásakor kell figyelembe venni, amelynek elemzésére a továbbiakban kerül sor.

B – *Az 1348/2000 rendelet szerinti „bíróságon kívüli irat”*

81. Az előzetes döntéshozatal eljárásban beavatkozott államok valamennyien a nemzeti jogalkotónak tulajdonítják azt a feladatot, hogy meghatározza a „bíróságon kívüli” irat 1348/2000 rendelet 16. cikk szerinti fogalmát. Miközben néhányan

75 – Az 1348/2000 rendeletnek az EK 65. cikk alapján elfogadott intézkedések célkitűzéseinek védelmében betöltött szerepéről, lásd Marchal Escalona, N., *El nuevo régimen de la notificación en el espacio judicial europeo,* Ed. Comares, Granada, 2002, 7–9. o.

76 – A dőlt betűs kiemelés tőlem.

– a Lett Köztársaság és a Németországi Szövetségi Köztársaság – amellett érvelnek, hogy a kérdés egészét a belső jogalkotóra kell bízni, más államok – a Cseh Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Spanyol Királyság, a Görög Köztársaság és az Olasz Köztársaság – árnyaltabb álláspontot képviselnek azzal, hogy néhány közös elemet belefoglalnak a közösségi fogalom tartalmába, miközben hangsúlyozzák, hogy minden országnak meghatározott mozgásteret kell biztosítani.

82. E kényes helyzet [77] megoldása érdekében a Bíróság ítélkezési gyakorlatára, különösképpen a 1348/2000 rendeletre vonatkozó, kialakulóban lévő doktrínájára kell támaszkodni, amely több szempontból érdekes. A Bíróság első ízben a Leffler-ügyben [78] értelmezte e jogszabályt előzetes döntéshozatali eljárás keretében, amely ügy az 1348/2000 rendelet szerint kézbesített irat átvételének a címzett általi megtagadásából fakadó következményekre vonatkozott. A Bíróság ebben az ügyben az említett rendelet nem egységes értelmezésének veszélyeire utalt azon álláspont elutasításakor, amely szerint a megtagadás hatásait az egyes tagállamok belső jogrendjei szabályozzák. A Bíróság hangsúlyozta, hogy az Amszterdami Szerződés a jelenlegi EK IV. cím szabályainak „új dimenziót" [79] teremtett, és kijelentette, hogy ezen esemény a tagállamok arra irányuló szándékát tanúsítja, hogy „a közösségi jogrendben rögzítsék ezeket az intézkedéseket, és *kimondják azok autonóm értelmezésének elvét*" [80] . Ezenkívül az ítélet megállapította, hogy „a rendeleti forma választása a Bizottság által eredetileg javasolt irányelvi forma helyett ugyancsak jelzi azt, hogy a közösségi jogalkotó mekkora jelentőséget tulajdonított a rendelet rendelkezései közvetlen alkalmazandóságának és *egységes alkalmazásának*" [81]. A Weiss und Partner ügyben hozott ítélet [82] ugyanerre a következtetésre jutott, amikor a kézbesítés megtagadásának következményeire vonatkozó vita keretében újfent kiemelte, hogy az 1348/2000 rendeletet egységesen kell alkalmazni [83].

83. Ezek tükrében nem gondolom, hogy az 1348/2000 rendelet 16. cikke a nemzeti jogra való feltétel nélküli utalást tartalmazna a „bíróságon kívüli irat" közösségi fogalmának meghatározása céljából. Egy ilyen jelentőségű utalásnak szerepelnie kellene a jogszabályban; ezzel szemben sem maga a szöveg, sem pedig a történeti előzmények nem sejtetnek erre

77 – Ez egy érzékeny terület, függetlenül attól, hogy – meglepő módon – egyesek irrelevánsnak minősítették. Sharma, D. H., *Zustellungen im Europäischen Binnenmarkt,* Ed. Dunker & Humblot, Berlin, 2003, 84. o., téves elemzés útján jut arra a megállapításra, hogy a jelen jogvita tárgya az 1348/2000 rendelet hatékonysága szempontjából nem támaszt aggályokat. Ennek ellenére jelentős visszhangról tanúskodik kilenc tagállamnak a jelen eljárásba való beavatkozása és a kinyilvánított vélemények sokfélesége.

78 – A C-443/03. sz. Leffler-ügyben 2005. november 8-án hozott ítélet (EBHT 2005., I-9611. o.).

79 – Uo., 45. pont.

80 – 45. pont, a dőlt betűs kiemelés tőlem.

81 – 46. pont, a dőlt betűs kiemelés tőlem.

82 – A C-14/07. sz. Weiss und Partner ügyben 2008. május 8-án hozott ítélet (EBHT 2008., I-3367. o.).

83 – Stix-Hackl főtanácsnok a Leffler-ügyre vonatkozó 2005. június 28-i indítványa 63. pontjában megjegyzi, hogy a rendelet megköveteli a rendelkezéseiből eredő jogokhoz kapcsolódó jogkövetkezmények legmesszemenőbb közelítését. Ennélfogva „nem tűnik túl következetesnek, ha a felmerülő szabályozási hézagok kitöltése érdekében a nemzeti jogokhoz »menekülünk«".

irányuló szándékot. Még ha vitatható is a rendelet által célzott egységesség szintje, a tagállamok nem változtathatják kedvük szerint az említett rendelet 16. cikkének értelmezését.

84. A cikk megfogalmazása nem teljesen egyértelmű. Csupán annyit mond ki, hogy a bíróságon kívüli iratokat más tagállamban történő kézbesítés céljából az 1348/2000 rendelet rendelkezéseinek megfelelően lehet továbbítani valamely másik tagállamban való kézbesítésük céljából. E szűkszavúság ellentétben áll az e cikket megelőző tizennégy cikkel, amelyek részletesen rendelkeznek a bírósági iratok kézbesítéséről.

85. E tekintetben egyetértek a Cseh Köztársasággal, amely szerint a bíróságon kívüli iratokat „a származási ország joga alapján kell értékelni, amelyet a rendelet céljának és a nemzeti jogrendszerekben gyökerező általános elveknek megfelelően kell értelmezni” [84]. Ez ugyanis a leghelyesebb álláspont, mivel az 1348/2000 rendelet a bíróságon kívüli iratok szabályozásánál az egyes tagállamok által szerzett tapasztalatra kívánt támaszkodni. A Bizottság által elfogadott gyűjtemény tükrözi ezt a nemzeti sokféleséget, és hivatkozási alapként szolgálhat nemcsak az abban felsorolt, hanem azon dokumentumok tekintetében is, amelyek nem szerepelnek benne, de szisztematikus elemzés révén az 1348/2000 rendelet alkalmazható rájuk. A 16. cikk közösségi dimenziót teremt a „bíróságon kívül iratoknak”, miközben fontos szerepet tulajdonít a tagállamoknak is, amely valamely szabályozási forma kialakításából áll annak érdekében, hogy a közösségi fogalom az összes olyan iratra kiterjedjen, amelyek a tagállamokban hagyományosan bíróságon kívüli jelleggel bírnak [85].

86. Következésképpen javaslom, hogy a Bíróság a „bíróságon kívüli irat” fogalmát az 1348/2000 rendelet értelmében oly módon határozza meg, hogy az tiszteletben tartsa a nemzeti jogrendszerek sokféleségét és az említett rendelet célkitűzéseit, és összhangban álljon azokkal.

87. Az 1348/2000 rendelet elfogadását megelőző szövegek nyújtják az első eligazítást ezen irattípus meghatározása céljából. A legfontosabb már említésre került: az 1965-ös Hágai Egyezményről van szó, amelyet az Európai Unió tagállamainak nagy többsége ratifikált, és amelyre a Bíróság a Weiss und Partner ügyben hozott ítéletben [86] hivatkozott. A szóban forgó rendelettel ellentétben az említett egyezmény meghatározza a „bíróságon kívüli irat” fogalmát a 17. cikkében, amely a „valamely Szerződő Állam hatóságaitól vagy

84 – A cseh kormány észrevételeinek 8. pontja.

85 – Scarano, L. A., „Il Regolamento CE nº 1348/2000 sulle notifiche internazionali intracomunitarie”, az Ambrosi, I. és Scarano, L. A., „Diritto Civile Comunitario e Cooperazione Giudiziaria Civile”, Ed. Giuffrè, Milan, 2005, 105. és 106. oldalon.

86 – A fent hivatkozott ítélet 52. pontja.

minisztériumi tisztviselőitől származó iratokat" foglalja magában. Következésképpen ezen egyezmény szerint kizárólag a közokiratok bírnak bíróságon kívüli jelleggel [87].

88. A történeti előzmények másik érdekessége a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről szóló 1997-es egyezmény, amelyet az EU-Szerződés egykori K.3. cikke alapján dolgoztak ki, de soha nem lépett hatályba. Ahogy azt kiemeltem, az 1348/2000 rendelet – beleértve jelenlegi 16. cikkét – örökölte ezen egyezmény rendelkezéseit. Az egyezmény tervezetéhez igen érdekes magyarázó jelentést fűztek, amelyre a Bíróság szintén hivatkozott a Weiss und Partner ügyben [88]. Az 1. cikkre vonatkozó megjegyzésekben a jelentés elismerte a „bíróságon kívüli iratok" pontos meghatározásánál felmerült nehézségeit. Mindamellett hozzáteszi, hogy olyan iratokról van szó, amelyeket vagy „minisztériumi tisztviselők állítanak ki (közjegyzői okirat, bírósági végrehajtói okirat), vagy valamely tagállam hivatalos hatósága, vagy amelyek jellege vagy jelentősége indokolja, hogy továbbítsák és tudomására hozzák azokat a címzetteknek valamely hivatalos eljárás szerint". E fogalom szélesebb, mint az 1965-ös Hágai Egyezményben szereplő, mivel nem korlátozódik a közjogi hatóságok által elfogadott bíróságon kívüli iratokra, hanem kiterjed a szigorúan magánjogi – jóllehet a jogviszonyokban különösen jelentős – irattípusokra is.

89. A Bizottság által elkészített gyűjtemény – amely igen különböző, azonban bizonyos közös jegyekkel rendelkező iratokat tartalmaz – szintén nyújt felvilágosítást. E sokféleség tükrében azt javaslom a Bíróságnak, hogy az 1348/2000 rendelet szerinti „bíróságon kívüli iratok" fogalmát a gyűjteményben meghatározott példákban szereplő, három fő tulajdonság alapján határozza meg.

90. Először is, azon iratok minősülhetnek bíróságon kívül iratnak, amelyek valamely közokiratból vagy valamely hatóságtól eredő beavatkozás eredményeképpen jöttek létre, amely hatóság az igazgatási szervezet keretében – az irat kiállításának helye szerinti ország bíróságaitól elkülönülve – végzi tevékenységét. A „beavatkozás" fogalma azt jelenti, hogy a hatóság állította ki a dokumentumot, vagy közjogi nyilatkozat útján igazolta a benne foglaltakat [89]. A „közokiratból" eredő beavatkozás azon bíróságon kívüli iratokra utal, amelyeket nem valamely – egy személyben vagy testületben eljáró – hatóság ruház fel hivatalos jelleggel, hanem valamely jogalkotási aktus. Léteznek tehát olyan iratok, amelyek közvetlenül jogszabály által előírt hatásai olyan jelentősek a nemzeti

87 – A Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia állandó irodája által szerkesztett, az 1965-ös egyezmény működéséről szóló gyakorlati kézikönyv példákat sorol fel a Szerződés 17. cikke szerinti bíróságon kívüli iratra: „Ennek megfelelően bíróságon kívül iratok […] a fizetési felszólítások, a bérleti szerződések vagy munkaszerződések esetében eszközölt felmondások, váltókkal vagy letéti jegyekkel kapcsolatos kifogások, feltéve ha hatóságtól vagy bírósági végrehajtótól származnak. A házassági kifogások, az örökbefogadáshoz való hozzájárulások és az apasági elismerő nyilatkozatok szintén ebbe a kategóriába tartoznak, amennyiben meghatározott alakszerűségeknek kell megfelelniük". *Practical Handbook on the Operation of the Hague Service Convention,* Permanent Bureau – Hague Conference, Ed. Wilson & Lafleur Ltée, Montréal, 2006, 30. o. Az utolsó tagmondatban a dokumentum közjogi jellegének viszonylagossá válása érzékelhető, anélkül azonban, hogy a hatósági beavatkozás feleslegessé válna.

88 – A fent hivatkozott ítélet 53. és 54. pontja. Megfigyelhető, hogy az 1348/2000 rendelettel kapcsolatos első ügyben, a Lefflerügyben a Bíróság teljes mértékben kizárta, hogy értelmezésében a jelentésre támaszkodjon. A 43. pontban kijelentette, hogy „nem lehet sikerrel állítani, hogy az irat átvétele megtagadásának következményeit a nemzeti jog alapján kell meghatározni. E tekintetben nem helytálló az egyezményhez fűzött magyarázó jelentésre […] történő hivatkozás". Ez a kijelentés az említett rendelet értelmezésének az egyes tagállamok szerinti szétaprózódása elkerülésére irányul.

89 – A fent hivatkozott Sharma, D. H.-cikk 84. pontja.

jogrendben, hogy kézbesítésükre alkalmazható az 1348/2000 rendelet. Az 1997-es egyezmény magyarázó jelentése ezen iratokra hivatkozik azon dokumentumok említésekor, „amelyek jellege vagy jelentősége indokolja, hogy továbbítsák és tudomására hozzák azokat a címzetteknek valamely hivatalos eljárás szerint".

91. Másodsorban az ilyen iratok sajátos és megkülönböztetett joghatásokat válthatnak ki, mivel meghatározott alakszerűségnek kell megfelelniük. Következésképpen a beavatkozás puszta tényétől fogva a bíróságon kívüli iratok automatikusan nem kapnak attól eltérő dimenziót, amellyel akkor rendelkeztek volna, ha kiállításukban nem működik közre közjogi hatóság. A belső jogrend kötelezővé teheti, hogy a magánszemélyek a hatóságokhoz forduljanak meghatározott iratok kötelező erejének, és következésképpen a jogügyletek stabilitásának és biztonságának megerősítése végett. Mindazonáltal, ha a hatósági beavatkozás nem befolyásolja az irat által kiváltott hatást, véleményem szerint nem az 1348/2000 rendelet szerinti bíróságon kívüli iratról van szó. Ennek megfelelően a jelen ügyben az adásvételi szerződés felmondásának minősítése attól függ, hogy magánlevélben vagy alakszerű hatósági beavatkozás útján – értesítést tartalmazó közjegyzői okiratban – kerül-e kézbesítésre [90].

90 – A fent hivatkozott Sharma, D. H.-cikk 84. pontjában bíróságon kívül iratra példaként magánjogi szerződés felmondása szerepel.

92. Harmadrészt, az 1348/2000 rendelet fő célkitűzésének tiszteletben tartása érdekében – amely célkitűzés alapvetően a hatékony és gyors igazságügyi együttműködés Közösségen belüli biztosítására irányul – a kérdéses bíróságon kívüli iratnak egy esetleges későbbi bírósági perben érvényesíthető igényt kell tartalmaznia. A kézbesítés és az említett rendelet által bevezetett mechanizmusok beindítása között minimális kapcsolatnak fenn kell állnia. Ellenkező esetben a nemzeti bíróságok postai szolgáltatásokat végeznének azon felek részére, akik nem is indítottak eljárást. A Bíróság figyelembe vehetné ezt a körülményt azzal, hogy e harmadik feltétellel szűkíti a „bíróságon kívüli irat" fogalmát.

93. Következésképpen, azok a dokumentumok tekinthetők bíróságon kívüli iratoknak, amelyek először is valamely közokiratból vagy valamely hatóságtól eredő beavatkozás eredményeképpen jöttek létre; másodsorban a kérdéses beavatkozás eredményeképpen sajátos és megkülönböztetett joghatásokat váltanak ki; harmadrészt egy esetleges későbbi bírósági perben érvényesíthető igényt tartalmaznak. A nemzeti bíróság feladata e három feltétel tükrében meghatározni, hogy valamely értesítést tartalmazó közjegyzői okirat, amelyet ingatlan-adásvételi szerződés felmondásának közlése céljából állítottak ki, „bíróságon kívüli iratnak" minősül-e.

VII – Végkövetkeztetések

94. A fenti megfontolások alapján azt javaslom, hogy a Bíróság a Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következő választ adja:

1. Az 1348/2000 rendelet szerinti „bíróságon kívüli iratok" fogalma nemcsak a bírósági ügyekhez tartozó dokumentumokra korlátozódik, hanem magában foglalja azokat az iratokat is, amelyeket bármely eljárástól függetlenül kell kézbesíteni.

2. Azok a dokumentumok tekinthetők „bíróságon kívüli iratoknak" az 1348/2000 rendelet értelmében, amelyek először is valamely közokiratból vagy valamely hatóságtól eredő beavatkozás eredményeképpen jöttek létre; másodsorban a kérdéses beavatkozás eredményeképpen sajátos és megkülönböztetett joghatásokat váltanak ki; harmadrészt egy esetleges későbbi bírósági perben érvényesíthető igényt tartalmaznak.

3. A nemzeti bíróság feladata e három feltétel tükrében meghatározni, hogy valamely értesítést tartalmazó közjegyzői okirat, amelyet ingatlan-adásvételi szerződés felmondásának közlése céljából állítottak ki, „bíróságon kívüli iratnak" minősül-e.